

Het Bruuijsel

Vogelwacht Uden
Meer dan alleen vogels kijken

- Voorzitter** : Jan-Willem Hermans
Broekmorgen 28 - 5401 PK Uden
Tel.: 0413-269804 E-mail: jwhermans@kpnmail.nl
- Secretaris** : José Escher
Kruisstraat 13 - 5388 CH Nistelrode
Tel.: 0412-650180 E-mail: secretariaat@vogelwachtuden.nl
- Penningmeester** : Anita van den Acker
Raam 523 - 5403 TM Uden
Tel.: 0413-253151
- Bestuursleden** : Peter van de Braak, Jacques Raats en John Opdam
- Bankrelatie** : ABN-AMRO Uden, IBAN rekeningnr.: NL93 ABNA 0609 9682 54

♠HET BRUUIJSEL♠- nummer 4 - 2015

- Redactieleden** : Martien van Dooren, John Hermans, Jan-Willem Hermans,
Peter Noy en vacature.
- Typewerk + correctie:** Tineke Huijs
Plantsoen 30, Heesch
Tel.: 0412-451911
E-mail: tenphuijs@home.nl
- Eindredactie + kopij** : Peter Noy
Eikenwal 186 - 5403 KD Uden
Tel.: 0413-251691
E-mail: pknoy@hetnet.nl
- Drukwerk + omslag** : Graphiset B.V. te Uden.
- Samenstelling** : Graphiset B.V. te Uden.
- Verspreiding** : Lies Schoenmakers (coördinatie), Dorien en Theo Versteegden e.v.a.

QR code website:

♠HET BRUUIJSEL♠verschijnt 4x per jaar in een oplage van 300 exemplaren (incl. links)

- Clubgebouw** : De Groenhoeve
Artillerieweg 3, Uden (bij Kinderboerderij)
Tel.: 0413-250047
- Website Vogelwacht** : www.vogelwachtuden.nl **E-mail:** info@vogelwachtuden.nl

We zien niet graag dat iemand gedeeltes van dit blad gebruikt, voordat we daar toestemming voor hebben gegeven.
Men dient dan wel het Bruuijsel als bron te vermelden.

Inhoudsopgave

Colofon.....	Redactie	01
Inhoudsopgave.....	Redactie	02
Van de Redactie... ..	Redactie	03
Mededelingen Bestuur	José Escher	04
Impressie vogelcursus 2015	Liesbeth Verkaar	05
Herfstexcursie Ameland, inleiding	Martien van Dooren	06
Herfstexcursie Ameland, zaterdag 17 oktober 2015.....	Tonny Vlamings	07
Herfstexcursie Ameland, zondag 18 oktober 2015.....	Wil van Hout	07
Herfstexcursie Ameland, maandag 19 oktober 2015	John Hermans	08
Herfstexcursie Ameland, dinsdag 20 oktober 2015.....	Martien van Dooren	10
Herfstexcursie Ameland, woensdag 21 oktober 2015	Martien van Dooren	12
Vogelwaarnemingen herfstexcursie Ameland 2015	John Hermans	13
Wetenswaardigheden... ..	John Hermans	14
Vacature redactiemedewerker (m/v).....	Redactie	17
De uilskuikens van Kerk- en Steenuil 2015	John Opdam	18
Bijzondere Waarnemingen	Peter van de Braak	22
Vogelwacht Uden goes Helgoland.....	Jan-Willem Hermans	23
JeugdVogelwacht... ‘Eidooier’	Peter van de Braak	28
Bulgarije, vogeltrek langs de Zwarte Zee	John Hermans	30
Vogelherkenavond in de Groenhoeve.....	Martien van Dooren	32
Vogelreis naar Zuid-Portugal (najaar)	Peter Noy	33
Vogel in de Maashorst... ‘het Smelleken’	Jan-Willem Hermans	40
Reisverslag lang weekend Helgoland en Düne	Tonny Vlamings	41
In gesprek met... ‘Wim Gremmen’	Marlies Noy	44
Aanplant bomen en winterrogge.....	Maartje van Moll	46
JeugdVogelwacht Uden schildert nestkasten	Peter Noy	47
De Heus Voeders legt koppel Slechtvalken in de watten.....	Peter Noy	48
Hemelvaartexcursie naar Texel (5 t/m 8 mei 2016).....	Peter Noy	49
Activiteiten werkgroepen Vogelwacht Uden e.o.....	Redactie	50
Bosinventarisaties door leden Natuurverenigingen	Nico Ettema	52
Vogelwacht - Winkel	Bart Gras	53
Advertenties.....	Redactie	54

Let op: Sluitingsdatum KOPIJ voor het volgende Bruujsel is op 15 februari 2016

Van de Redactie...

Dat we het mussen moeilijk maken om nesten te bouwen, weten we langzaam wel. We stoppen dakgoten en pannen dicht, want we willen geen (ge)rommel op ons dak. Maar zo iets geldt ook voor de Kerkuil, onze statige en een beetje geheimzinnige bewoner van kerktorens en stallen. We weren opdringerige duiven en Kauwen, maar sluiten dan ook de Kerkuil buiten. Gelukkig worden steeds meer nestkasten voor Kerkuilen opgehangen als alternatief voor dichtgespijkerde gebouwen. Maar kwetsbaar blijft deze soort wel. Hij is gespecialiseerd muizenvanger, hij heeft eigenlijk nergens anders voor geleerd. Dus het gaat hem goed als er veel muizen zijn, maar je wil niet met hem ruilen als het een slecht muizenjaar is. Dat blijkt mooi uit de cijfers in het jaarverslag van de Werkgroep Uilen. Dan is zijn kleine broer de Steenuil van iets meer markten thuis. Die weet zijn kostje bij elkaar te scharrelen als de muizen het laten afweten. Meikevers, kleine vogels, Regenwormen staan bij hem ook op het menu. Je kunt als Kerkuil wel een niche in de voedselmarkt vinden door 's nachts op muizen te jagen, maar je kunt ook in je eigen mes vallen. Weinig muizen en lange tijd sneeuw kunnen dan dodelijk zijn. De cijfers laten ook zien, dat het aantal broedparen en jongen in gunstige omstandigheden snel toenemen. Zo werkt de natuur.

In het artikel Wetenswaardigheden lees je over de Bijeneter, nog zo'n gespecialiseerde en unieke soort. Twaalf broedparen in Nederland in 2015, uniek en misschien wel een klein bewijs van een opwaartse trend. Maar misschien ook samenhangend met een andere opwaartse trend: de temperatuurstijging. Daar moeten we echt niet blij mee zijn. Op dit moment worden er in Parijs klimaatonderhandelingen gevoerd. De stapjes, die daar gezet worden, zouden weleens veel kleiner kunnen zijn dan de stappen waarin ons klimaat verandert. Het besef om de trend echt om te buigen lijkt er wel te zijn als zelfs Obama van de grootverbruiker VS naar Parijs komt. Laten we hopen, dat de politici een keer hun verantwoordelijkheid nemen. Mooi als de Bijeneter naar Nederland komt, maar liever niet als volger van de ongewenste klimaatverandering.

Daarom blijft het nodig om de jeugd te betrekken bij onze natuur en is het mooi om te lezen wat de JeugdVogelwacht de afgelopen tijd gedaan heeft. We blijven natuurlijk ook zelf de vogelwereld in eigen omgeving en in het buitenland verkennen. Helgoland en Ameland werden als groepsreis bezocht. In de verslagen wordt verteld van de machtige Jan-van-Gent en van het nietige Goudhaantje. Officieel zou je Goudhaan moeten zeggen, maar dat voelt vreemd als je dit piepkleine vogeltje in grote mensenhanden ziet. Ook dit keer weer verre reizen van individuele Vogelwachters: naar Portugal en Bulgarije. Maar lees ook zeker over de plaatselijke excursies naar de Osse polder, waar de Ruigpootbuizerd en de Velduil werden gezien. En lees over de winterse bezoeker van de Brobbelbies: het Smelleken. De vogelherkenavond kan volgend jaar nog meer deelnemers gebruiken. Wie voelt zich uitgedaagd? Lezen dus en laat je op gedachten brengen, wat je morgen kunt doen of waar je naar toe kunt gaan.

Op het strand van Düne bij Helgoland

Mededelingen Bestuur

Beste Vogelwachters,

Hierbij alweer het laatste Bruujsel en daarmee ook de laatste Mededelingen van het Bestuur voor dit jaar. We hebben weer erg veel activiteiten gehad waarvan een aantal met veel deelnemers maar ook een aantal die minder lopen.

Excursies

De meerdaagse excursies blijven veel deelnemers trekken. De reacties over de voorjaarsexcursie naar De Biesbosch, de buitenlandexcursies naar Noord-Griekenland en Helgoland en de najaarsexcursie naar Ameland zijn erg goed. Dus die zullen in 2016 zeker op de agenda blijven. De dagexcursies en de avondwandelingen worden soms erg goed bezocht, maar regelmatig zijn we daar met slechts vier of vijf leden. We hebben deze vraag al eens eerder gesteld, maar mocht iemand van jullie daar ideeën over hebben hoe dit beter kan, dan horen we die graag. Reacties kunnen tijdens de ledenvergaderingen worden gegeven of tijdens een van onze andere activiteiten. Uiteraard kunnen ze ook naar secretariaat@vogelwachtuden.nl worden gestuurd.

Lezingen

De publiekslezingen en de dialezingen voor en door leden zijn dit jaar zonder uitzondering goed tot zeer goed bezocht. Het spreiden van de lezingen over de dinsdagen en donderdagen werkt goed. Het aantal dialezingen voor en door leden is van twee naar vier gegaan en ook daar is de opkomst goed.

Cursussen

De piepcursus en de vogelcursus zijn dit jaar beiden gehouden. Met respectievelijk twintig en dertig deelnemers zijn we daar ook zeer tevreden over. Volgend jaar wordt de piepcursus weer gegeven maar de vogelcursus zal pas weer in 2017 op de agenda staan.

Werkgroepen

Van de werkgroepen krijgen we over het algemeen goede berichten, maar het aantal actieve leden mag bij sommige wel wat groter. Dus ken je leden die nog niet actief zijn, help ze over de streep om zich te melden bij een van onze coördinatoren. Verderop in dit Bruujsel staat het volledige overzicht van werkgroepen. Uiteraard kan dit ook op onze website worden gevonden. We hebben de laatste jaren een behoorlijke groei doorgemaakt tot een ledental van ca. 380 leden. Dat is een prachtige ontwikkeling waar we trots op mogen zijn. Wel blijven we worstelen hoe we deze leden meer actief betrokken krijgen bij een van onze werkgroepen. Mochten er nieuwe leden zijn die hier ideeën over hebben, dan houden we ons aanbevolen.

Nieuwe leden

De volgende nieuwe leden worden hartelijk welkom geheten:
Gonnie Versteeg, Hans en Jacqueline Cartigny, Jan en Lummie Kamphuis, allen uit Uden.

Dan wil ik jullie als laatste allemaal hele fijne feestdagen en een gezond en vogelrijk 2016 toe wensen.

Namens het bestuur, José Escher

Impressie vogelcursus 2015

Voor het eerst hebben we dit jaar een vogelcursus gegeven in het najaar. De cursus werd gegeven van 3 september tot en met 11 oktober. Op 11 oktober en 8 november waren er excursies voor de cursisten. De lessen werden gegeven door Jan-Willem Hermans, Bart Gevers, Bart Gras en Liesbeth Verkaar. De cursus in deze vorm geven we al vanaf het jaar 2000, maar dan altijd in het voorjaar. Vanwege de vele activiteiten in het afgelopen voorjaar is besloten om het eens in het najaar te proberen. Anders zou de agenda in het voorjaar wel heel erg vol worden. Voordeel in het voorjaar is natuurlijk dat het vogelleven dan weer op gang komt en alles weer begint te zingen. Maar ook in het najaar zijn er genoeg redenen om naar buiten te gaan om vogels te

kijken. We zijn vrij laat begonnen met reclame maken voor deze cursus, maar ondanks dat hebben zich toch nog dertig cursisten aangemeld. Daar keken we toch wel van op, in nog geen twee weken tijd dertig aanmeldingen, waarvan de meesten van buiten de club. Natuurlijk zijn er dan niet iedere avond dertig cursisten, maar het was toch een mooi aantal. In totaal bestaat de cursus uit acht lessen, die gegeven wordt in de Groenhoeve van acht uur tot ongeveer tien uur (sommige lessen lopen uit tot half elf). Diverse interessante onderwerpen worden besproken. Na de pauze worden enkele vogels apart met hun geluid besproken. Dit zijn dan vooral de veel voorkomende vogels, wat het meest interessant is voor de beginnende vogelaars.

Filmpjes en nieuwe lay-out

Wat dit jaar voor het eerst te zien was, waren enkele filmpjes van vogels. Ze zijn geïntegreerd in de bestaande cursus. Tot nog toe werkten we alleen met dia's, maar nu kunnen we ook het gedrag van enkele vogels laten zien. Peter van de Braak heeft de filmpjes gemaakt, wat best veel tijd gekost zal hebben. Ze voegen echt iets toe en maken de cursus nog boeiender. Lang leve de vooruitgang, zeker als je bedenkt dat we begonnen zijn met sheets die je steeds per plaatje moest vervangen. Ook de lay-out is nog eens goed bekeken door Peter en eenduidig gemaakt, waardoor nu weer een vernieuwde cursus ontstaan is, waar we voorlopig mee vooruit kunnen. De laatste les, die over de roofvogels en uilen ging en door Bart Gevers werd gegeven, is ook nog bijgestaan door Jan van den Tillaart, onze roofvogelspecialist. Hij liet de spiegelstukken zien waarmee ze de nesten controleren en gaf aanvullingen. De excursies zijn goed bezocht, de laatste was in combinatie met de 'vogels waarnemen in de Maashorstwandeling'. Bart Gevers, één van de cursusleiders, is zelfs nog een keer door de week op pad geweest met enkele cursisten die op de zondag niet konden. Deze laatste les en dus ook de hele cursus wordt afgesloten met het volgende rijmpje:

*A wise old owl sat in an oak.
The more he saw, the less he spoke.
The less he spoke, the more he heard.
Why can't we all be like that wise old bird.*

*Een wijze oude uil zat in een eik.
Hoe meer hij zag, hoe minder hij sprak.
Hoe minder hij sprak, hoe meer hij hoorde.
Waarom kunnen we niet allemaal zijn zoals die
oude wijze vogel?*

Jan-Willem geeft ook altijd nog het volgende mee na acht lessen: "We hebben met deze cursus een poging gedaan om ons enthousiasme voor het vogelen op jullie over te brengen. Hiermee zijn jullie nog geen volleurde vogelaars. Het echte vogelen leer je in het veld. Probeer vaak mee te gaan met ervaren vogelaars, dan leer je het meest". En dat is een waarheid als een koe!

Liesbeth Verkaar

Verslag herfstexcursie naar Ameland (5 dagen)

Inleiding (door Martien van Dooren)

Zaterdag 17 oktober in alle vroegte vertrokken zeven auto's met 27 deelnemers uit Uden en omgeving naar Holwerd om daar de boot te pakken voor de traditionele herfstexcursie naar een van de Waddeneilanden. Deze keer was Ameland aan de beurt. Net als vorig jaar geen centraal vertrekpunt bij de Groenhoeve, maar de afspraak om rond 9.00 uur in Holwerd te zijn voor de boot van 9.30 uur. Ook dit jaar werkte dat goed. Met een ervaring van meer dan dertig jaar herfstexcursies van de Vogelwacht Uden naar de Wadden moeten de meesten toch wel de weg weten te vinden. Zou er trouwens iemand zijn die alle excursies heeft meegemaakt? Ik denk het niet, maar er moet wel iemand zijn die het meeste aantal keren is mee geweest. Wie zou dat zijn? Maar ook dit jaar weer een zeer ervaren groep met slechts twee à drie eerstejaars. Niet alles heb je in eigen hand. Het weer, dat moeten we nemen zoals het is. Maar dat viel uiteindelijk toch wel mee. Het onderkomen en de verzorging was uitstekend. Vorig jaar op Vlieland hadden we erg goed weer en een matig onderkomen inclusief het eten. Nu gingen we voor én goed weer én een goed onderkomen. Ging er dan niets fout? De vlag en de groepsfoto. We hadden de vlag wel bij ons, maar in de Stayokay laten liggen. Vogelaars willen wel op de foto, maar willen niet te lang wachten, dat gaat allemaal van hun vogeltijd af. Dus, dan maar zonder vlag. En vogels hebben we veel gezien, totaal 120 stuks. Geen echt spectaculaire zoals vorig jaar met de Steppekiekendief, maar diverse Velduilen en Ruigpootbuizerds uitgebreid in beeld is ook niet verkeerd. Opvallend was wel deze keer dat het aantal elektrische fietsen groter was dan de normale fietsen met versnelling. Zelfs personen waarvan je het niet verwacht reden op een e-bike. Voordeel is dat je 's avonds niet moe en bezweet thuiskomt (of niet Willie?). Volgend jaar wordt de elektrische fiets standaard en een gewone fiets moet je extra opgeven. Algehele conclusie: het waren vijf fantastische dagen en we kijken al weer uit naar het volgend jaar, Terschelling.

De 27 deelnemers aan de meerdaagse excursie:

Ad Bekkers, Willie Bergmans, Tiny van Boekel, Vera Brounts, Martien van Dooren, Dieny Fleuren, John Hermans, Wil van Hout, Conny Koenen, Willy van Lanen, Jan Nabuurs, Lies Schoenmakers, Jan van den Tillaart, Ton van den Tillart, William van der Velden, Theo Veldpaus, Marga Verduin-Smits, Arend Vermaat, Theo Versteegden, Dorien Versteegden, Nico Verstegen, Fien Verstegen, Peter Vlamings, Tonny Vlamings, Ruut Westerbeek, Ad van Zutphen en Ans van Zutphen.

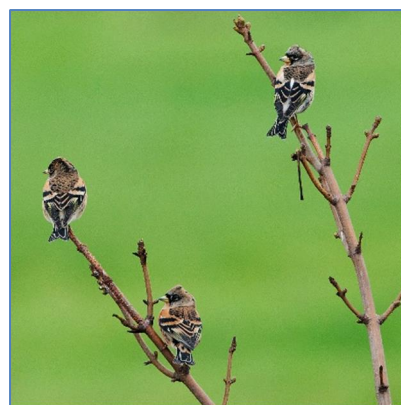
Zaterdag 17 oktober 2015 (door Tonny Vlamings)

Op naar Ameland

Vroege vogelaars vertrekken half zes in de ochtend richting Holwerd om daar op de veerboot 'Oerd' de oversteek naar het vogeleiland Ameland te nemen. Ruimschoots op tijd hadden wij alle ruimte om de dagelijkse besognes achter ons te laten en de focus op vogels te richten. Op de boot werden wij goed ingeleid door een berg Bergeenden, honderden zo het er niet duizend waren. Een verbluffend gezicht zoveel vogels in wit, oranje vederkleed. Op de zandplaten waren de Zeerobben heel goed te zien, één Robje lag zo dichtbij dat je hem zou kunnen aaien: kopje omhoog en staartje omhoog, een hobbelrobje, mooi toch?

Nog geen vijf minuten van de boot, of de eerste ooh en waa-belevingen bij het zien van een IJsvogel in de sloot; zijn silhouet en de donkerblauwe kleur waren herkenbaar. Helaas door het ontbreken van de zon werd ons de kleurenpracht onthouden. Kepen en Vinken in de struik werden van alle kanten bekeken en bewonderd om hun mooie kleuren, vooral de Keep was door velen nog nooit zo mooi waargenomen. Met zijn allen, zo'n zesentwintig personen op de fiets richting Hollum, via de met schapenpoep bestrooide dijk. Een klein stukje fietsen en dan op de rem, voor een Roodborst, een Zwarte Roodstaart, een Winterkoning, een Tjiftjaf, een Merel, Kauwen, een Ekster, Meerkoeten, prachtige Knobbelswanen of voor de topwaarneming de Beflijster, ja die zie je echt niet elke dag in je achtertuin, dus dat was wel "echt heel mooi". Dit niet alledaags vogeltje laat zich bewonderen in het bijzijn van paarden en als oriëntatiepunt om te zoeken, links van het groene paaltje. Nou en dan de weide maar afspeuren, tot het moment dat je die zeldzame vogel in je kijker te pakken hebt: duidelijk anders dan een Merel, hij heeft een witte bef en een langere staart, dus niet te miskennen, of te verwarren met een gewone Merel. Aan het einde van de dijk in een meertje scoorden wij een verzameling wadvogels: Tureluur, Groenpootruiter, Scholekster en Steenloper. Nu de dijk verlaten en richting Hollum, waar ons een heerlijke mosterdsoep en een Grimbergen of was het Herfstbok? te wachten stond. Even lekker opwarmen en dan weer die heerlijke zeewind opsnuiven en mooie soorten scoren zoals de Drieteenstrandloper, de Bonte Strandloper en de Kluut. Na het diner een wandeling naar het dorp voor een heerlijk kopje cappuccino. Het sublieme einde van deze eerste dag was de Velduil in het licht van de vuurtoren, een prachtig wit silhouet van de vogel, sprookjesachtig mooi. Nog meer betoverend waren drie Velduilen zittend op de toren. Zij hadden de Udense Vogelaars op hun avondwandeling adembenemend verrast.

Kepen heel goed te zien

Zondag 18 oktober 2015 (door Wil van Hout)

Na een prima nachtrust opgestaan om zeven uur. Slapen op een vierpersoonskamer is toch beslist meer comfortabel als je het vergelijkt met het slapen op een slaapzaal zoals vorig jaar op Vlieland. Om acht uur genoten we van het eerste ontbijt van de uitstekende horeca van de Stayokay. Complimenten voor de keuken zijn hier zeker op hun plaats. Na het ontbijt hesen we ons in regenkleding.

De echte die-hards

Nee, de weergoden waren ons niet zo gezind en dat eigenlijk de hele dag niet. We besloten toch het wad te gaan verkennen en trotseerden fietsend als rasechte vogelaars de vele regen en wind. Het was laagwater en we troffen veel vogelsoorten foeragerend op het wad onder andere Wulp, Tureluur, Bontbekplevier, Steenloper. Een Slechtvalk leek uit te rusten verderop op het wad. In het weiland aan de andere zijde van de waddijk konden we de vele Goudplevieren en Kieviten goed bekijken. Goudplevier of Zilverplevier? Het bleek niet altijd makkelijk de soorten te benoemen, maar dankzij de vele vogelkennis in onze groep aanwezig kwamen we er wel uit. De gezelligheid van café 'Zee van tijd' in Nes deed ons goed na kou en regen. De warme chocolademelk met slagroom lieten we ons goed smaken. Vervolgens ging het richting strand. Aan het water renden enkele Drieteenstrandlopers op en neer. Het deed me denken aan muziek van Michel Jarre, die voor Equinox werd geïnspireerd door het geluid van het zwellende en terugtrekkende water van de branding. Dit water dirigeert nu de

strandlopers op de vloedlijn. Een prachtig schouwspel. We zagen een Rietgors en van erg dichtbij lieten Goudhaantjes zich prima spotten en fotograferen. Echter opnieuw dreef regen ons naar de horeca waar gezelligheid geen tijd kende. De sfeer was er uitstekend. Likeur Nobeltje liet zich als vervanger van Bitter prima smaken.

Op de terugweg naar Hollum fietsend door de duinen deden Kramvogels, Koperwieken en Merels zich te goed aan Duindoornbessen en Rozenbottels. Na het avondeten wachtte ons een kleine tegenvaller. We hadden ons verheugd op de (Veld?)uilen die jacht maken op vogels in het licht van de vuurtoren. Echter bleef deze avond het torenlicht beneden uit zodat we de uilen zittend op/tegen de toren niet zouden kunnen waarnemen en alle vogelaars bleven dan ook in het hotel. Er wachtte Jan, Tiny en mij echter een verrassing toen we later diezelfde avond direct onder de toren staand opkeken naar de lichtbundels. De uilen bleken toch goed zichtbaar in de bundels en we konden zelfs waarnemen hoe een uil een prooi sloeg en daarmee vervolgens wegvloog de duisternis in. Een mooi schouwspel op het einde van een regenachtige dag. Een dag ook waarop we ondanks de regen hebben genoten van de vele gespotte vogels. Overigens leken zij zich van de regen weinig aan te trekken.

Tot slot een opmerking over de excursie als geheel. De nadruk ligt nu toch vooral op herkennen en scoren van veel soorten. Persoonlijk miste ik daarnaast nog het verhaal achter de vogels: bijvoorbeeld hoe trekken de soorten, routes, hun broedgebied, voortplanting, aanpassing, voedsel, enz. Met zoveel kennis in de groep vogelaars moet het toch mogelijk zijn om die kennis en deskundigheid meer te delen?! Bijvoorbeeld door middel van een voordracht in de avond waar enkele vogelsoorten worden besproken en waarover ook vragen gesteld kunnen worden/discussie of uitleg mogelijk is. Een andere mogelijkheid is om deskundige vogelaars te koppelen aan de diverse groepen zodat ze hun kennis kunnen overdragen tijdens de excursies overdag. Ik vermoed dat meerderen daar behoefte aan hebben.

Maandag 19 oktober 2015 (door John Hermans)

Vanaf de jeugdherberg besloten we vandaag om een eindje langs de grote weg, richting Nes, te rijden omdat Willie Bergmans de dag hiervoor nog Fraters had gezien. Bij Ballum kregen we wel weer de grote groep Kepen (tegen de duizend stuks) in het vizier maar verder geen Fraters.

Iets voorbij Ballum zie je links en rechts van de weg een stukje heide waar we al snel een Klapenster zagen en even later aan de overkant zagen we zelfs twee Klapensters bij elkaar. In totaal zeker drie Klapensters, een mooie waarneming. Ook vandaag weer overal Roodborstjes, of je nu door het bos rijdt, door de duinen of door de dorpjes, overal zie je Roodborstjes. Ik schat dat we tijdens ons verblijf op Ameland wel meer dan duizend Roodborsten hebben gezien. Ik zag er vijf exemplaren bij elkaar, dit is opmerkelijk want Roodborsten hebben een duidelijke territoriumafbakening en verdragen elkaar over het algemeen niet. Deze Roodborstjes komen waarschijnlijk uit de noordelijke gebieden, zijn opgehouden met trekken door het slechte weer van de afgelopen weken en zijn nu massaal dus Ameland binnen gevallen. Het grootste gedeelte zal zoetjes aan toch nog verder trekken en zal in Frankrijk en Spanje gaan overwinteren.

We fietsten het bos in en vrijwel meteen werd de Boomkruiper gehoord. Achter het bos kwamen weer de duinen tevoorschijn en hier zagen we een klein vennetje, dus even stoppen om te kijken of er iets zit. Jammer genoeg liepen de meeste personen al richting het vennetje, maar enkele achterblijvers zagen ineens een Houtsnip vliegen die snel het bos indook. Bij het vennetje zagen we mooi enkele Goudhaantjes en hiertussen zag ik ineens een Vuurgoudhaantje. Daarna werd dit Vuurgoudhaantje nog door een enkeling meer gezien, maar helaas bleef het vogeltje onzichtbaar voor de andere personen. Dit gold ook voor de Bladkoning die zich liet horen maar niet liet zien. Gelukkig hadden we op zondag de Bladkoning al in geuren en kleuren kunnen bewonderen dus is het minder spijtig dat we hem niet gezien hebben. Het Vuurgoudhaantje is direct herkenbaar ten opzichte van de Goudhaan door zijn duidelijke witte oogstreep. Ze zijn veel minder algemeen dan een Goudhaan, vooral tijdens de trek heb je de grootste kans om een Vuurgoudhaan te zien. Door de duinen fietsend zagen we in een den twee Zwarte Mezen, een soort die je tijdens de trek regelmatig kunt zien. Net als de Keep, Kruisbek en Pestvogel is de Zwarte Mees een invasievogel die je in sommige jaren in grote aantallen kunt zien. Dat is dit jaar, denk ik, niet het geval want het waren zo ongeveer de enige exemplaren die we gezien hebben. Tijdens het kijken hoorden we een hoop lawaai en zagen we een jonge gast over de kop gaan met zijn fiets. Gelukkig stond hij meteen weer op en kon erom lachen.

We besloten naar de eendenkooi te fietsen omdat hier enkele dagen daarvoor een Sperwergrasmus was gezien. Die hebben we niet gezien maar wel mooi een wegvliegende Houtsnip en nu zag iedereen de Houtsnip. Jammer genoeg mochten we de eendenkooi niet bezoeken maar we zagen tussen het hout allerlei kleine vogels zoals een Zwarte Roodstaart, Tjiftjaf, Goudhaan, Koolmees en Pimpelmees. Zo zie je weer dat een eendenkooi veel vogels aantrekt en niet alleen eenden. Achter de eendenkooi begint 't Oerd, dit is een kweldergebied waar de natuur het voor het zeggen heeft. Een eindje de kwelder opgelopen zagen we grote aantallen Brandganzen. Op de rest van Ameland zie je er een enkeling maar op 't Oerd zie je er duizenden. Langs de wadkant zagen we nog grote aantallen Bergeenden.

Doordat we iets later in het jaar naar een Waddeneiland gaan, zie je volgens mij veel meer Bergeenden. Na de broedtijd verzamelen vrijwel alle Bergeenden zich voor de Duitse kust om hier te ruien. Na de rui zwermen ze over alle Waddeneilanden uit en daarom zagen we er meer dan dat we meestal zien.

Duizenden Rotganzen op á Oerd

Terugfietsend langs de wadkant zagen we bij een vennetje een Grutto? Dit is voor deze tijd een heel aparte waarneming want onze Grutto's gaan voor een belangrijk gedeelte allemaal naar het zuiden (op een groepje in de provincie Zeeland na). Wel zie je grote aantallen Rosse Grutto's in de herfst, maar geen Grutto's. We twijfelden nog wel want het kenmerk de witte stuit met de zwarte eindband, konden we niet zien. 's Avonds zagen we foto's van de andere groep en kon er 100% bevestigd worden dat het een Grutto was. Bij de haven aangekomen hebben we afscheid genomen van Jan van den Tillaart die maandagavond naar huis ging. Bij de oude haven hebben we nog uitgebreid over de waddenvlakte gekeken. Hier zagen we Zwarte Ruiters en de Topper die er al enkele dagen zat. Soms twijfel je of een soort een Topper is of dat het toch een Kuifeend is met veel wit op de snavel maar deze Topper had zoveel wit dat er geen twijfel mogelijk was. Ook zagen we nog enkele Brilduikers, een soort die we niet elk jaar zien tijdens onze waddenexcursies. Inmiddels was het zo laat dat we nog stevig moesten doorfietsen om het eten niet te missen. Voor degene die een elektrische fiets had was dit geen probleem, maar de enkeling met een gewone fiets had er toch moeite mee. Alles bij elkaar weer een mooie dag met enkele leuke soorten zoals het Vuurgoudhaantje, de Houtsnip en zeker de Grutto.

Dinsdag 20 oktober 2015 (door Martien van Dooren)

En dag met wat weer betreft twee gezichten. Voor de middag enkele flinke buien en na de middag mooi weer. John kwam na het ontbijt aanzetten met een Goudhaantje op z'n hand. Die was tegen het raam gevlogen van de Stayokay en behoorlijk versuft door de klap. Met name de aanwezige kinderen vonden het zielig en wilden het vogeltje allemaal graag aaien. Goudhaantjes zaten er overigens massaal op het eiland. Ze komen tijdens de trek na een lange tocht over zee zwaar vermoeid hier aan land en willen dan nog wel eens ergens tegenaan vliegen of gewoonweg op het strand of in de duinen neerploffen.

Het weer zag er niet zo best uit, maar binnen blijven wachten was ook geen optie. Daarom maar wat droge humor er overheen. Er bestaat geen slecht weer, maar wel slechte regenkleding.

We wilden door de duinen helemaal naar 't Oerd fietsen, maar kwamen op een voetpad naar het strand uit. In de regen naar het strand gewandeld. Een paar foto's gemaakt van vogels, we zouden 's avonds wel uitzoeken wat het was. Bleken het een Kanoet en een Paarse Strandloper te zijn. Twee soorten die tijdens deze Waddenexcursie nog niet gezien waren. Waarschijnlijk was het nog iets te vroeg voor de Kanoet. Een Kanoet is in winterkleed lastig te onderscheiden van de Bonte Strandloper, omdat hij dan geen oranje onderzijde heeft. Soms wordt hij ook wel Kanoetstrandloper genoemd. Na een regenpauze in een bushokje waren we weer terug op het juiste duinpad. Daar kwamen we ter hoogte van het vliegveld de Ruigpootbuizerd tegen. Daags tevoren hadden we hem ook al even gezien, maar nu was hij uitgebreid in beeld. Biddend in de lucht was zijn witte staart en zwarte eindband prachtig te zien. Toen hij in een boom ging zitten kon je ook nog eens zijn gevederde poten bekijken. Voor Nederland is dit geen broedvogel, maar een overwinteraar of doortrekker.

Tegen raam gevlogen Goudhaantje

Intussen begon de regen wat af te nemen en was bij Willie Bergmans het zicht weer zo goed dat hij plotseling van de fiets sprong en riep: "Velduil op elf uur". En jawel, er vloog een Velduil. Iedereen van de fiets en wel een kwartier lang genieten van deze toch wel aparte vogel. Waarschijnlijk een van de Velduilen die 's avonds in het licht van de vuurtoren aan het jagen zijn. Er was nu ook voldoende licht om zijn prachtige, vurige verenkleed goed te kunnen zien. Het woord vurig zit ook in zijn latijnse naam, *Asio flammeus*. De Velduil wordt in Nederland een steeds schaarsere broedvogel. Er zijn nu nog maar een paar broedgevallen bekend van de Velduil op Ameland, terwijl er in 1990 nog meer dan dertig broedparen waren op dit eiland. De Velduil is zowel een dag- als schemer-/nachtvogel. Na ook nog genoten te hebben van wat klein grut zoals de Zwartkop, Putter en Rietzanger(?), ging het weer verder richting 't Oerd. Hier is het beheer afgestemd op zo weinig mogelijk ingrijpen in de natuurlijke processen. Bijvoorbeeld dynamisch duinbeheer, waarbij tijdens een stormvloed de zee een doorbraak kan forceren in de jonge duinen en vrij spel krijgt op het achterliggende land. Een prachtig fietspad over 't Oerd, met overal Goudhaantjes en Graspiepers in de duinen, eindigde bij de kijkhut op het eind van het eiland. Prachtig uitzicht over het wad en het eiland en hier ook weer minstens één Ruigpootbuizerd. Tevens tijd voor een hapje en een drankje uit het lunchpakket. De tijd begon al weer enigszins te dringen en we fietsten via het Stuifdijkpad terug naar de bewoonde wereld, naar Buren. Links van het fietspad de Zoute Weide, een gebied dat bij hoogwater in de winter onder water staat. In Buren nog even gestopt bij het standbeeld van Ritske Mooi. Het verhaal van de gemene feeks die met een lantaarn schepen liet stranden op de kust van Ameland om te kunnen jatten, totdat ze onder de drenkelingen op een van die schepen haar eigen zoon Sjoerd vond! Via Nes en Ballum fietsten we in een rustig tempo, zodat ook de enkeling zonder elektrische fiets het goed kon bijhouden, terug naar Hollum.

Kanoet

Blauwe Kiekendief |

Onderweg werd nog regelmatig gestopt voor een grote groep Wulpen of Kramsvogels en Koperwieken. Allemaal de afgelopen tijd in groten getale op Ameland neergestreken, een machtig schouwspel. We waren nog net voordat het donker begon te worden weer bij de Stayokay, waar we weer een uitstekende maaltijd voorgeschoteld kregen. Die moest overigens vlug verorberd worden, want ik had met de vuurtorenwachter afgesproken dat hij die avond de verlichting van de vuurtoren (niet die lamp bovenin voor de scheepvaart)

Napraten met een borrel

speciaal voor de Vogelwacht uit Uden niet uit zou doen voor 20.00 uur, zodat wij de Velduilen dan mooi zouden kunnen zien jagen in het schijnsel van de toren. Hij moest daar speciaal voor terugkomen, want normaal zijn de lampen alleen aan van woensdag t/m zondag. Dus deze dag niet vogelen van zonsopgang tot zonsondergang, maar zelfs ver daarna en bij terugkomst nog de lijsten van deze dag bijwerken. Dinsdagavond zaten we al boven de 110 soorten. Nog wat napraten aan de bar met een borreltje en dan naar bed, moe maar voldaan.

Woensdag 21 oktober 2015 (door Martien van Dooren)

Alweer de dag van vertrek. Maar toch nog wel een paar uurtjes om te vogelen voordat we rond half een de fietsen moesten inleveren bij de fietsenzaak van Kiewiet en verzamelen bij de boot. Omdat ik nog wat laatste zaken met de Stayokay moest afronden zoals de eindafrekening en ervoor zorgen dat alle koffers weer veilig opgeborgen werden in de af te sluiten bagagewagen van Kiewiet, waren wij wat later weg dan de meesten. Gelukkig waren Peter en Tonny Vlamings ook nog niet weg en konden we mooi samen op fietsen. De meesten hadden er voor gekozen om via de Waddenkant terug te fietsen naar de haven in Nes. Anderen gingen nog even naar de plek waar wij gisteren de enige Kanoet tijdens deze herfstexcursie hadden gefotografeerd. Wij pakten de weg door het Hollumberbos om te zien of er de afgelopen nacht nog veel vogels waren ingevallen op het eiland. Het viel wat tegen. Dan maar even naar het strand uitwaaien. Daar zat nog een groepje Drieteenstrandlopers. Altijd weer leuk om naar die bedrijvige vogeltjes te kijken als ze net voor de golven uit rennen op zoek naar voedsel. Harde wind heeft geen vat op ze, maar als ze opvliegen dreigen ze meteen weg te waaien. Via het graf van de acht paarden, die verdronken zijn bij de lancering van de reddingboot de Windspiel in 1979 kwamen we op de Waddendijk uit. Genoeg Graspiepers en Tapuiten, maar geen Fraters waar we naar op zoek waren. Eerder in de week hadden we ze namelijk hier ook langs het pad gezien. Deze vrij onopvallende wintergasten/doortrekkers zitten vaak tussen de Kneuen en zijn daardoor moeilijk te vinden. Op het wad waren echter talrijke vogels te vinden, maar wel ver weg want het was al een tijdje eb. Plotseling schoot er een oranje-blauwe flits over de brede sloot langs de wadkant, een IJsvogeltje. Die hebben hier ook een paar zachte winters gehad en zich daardoor behoorlijk kunnen uitbreiden. We hebben er verschillende gezien de afgelopen dagen.

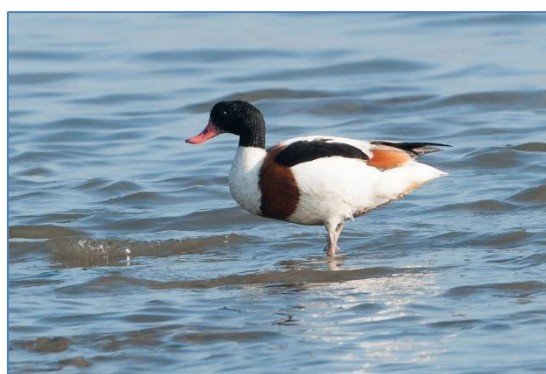
Ruimschoots op tijd arriveerden we bij de haven in Nes en zagen daar onze medereizigers, die we niet meer hadden ingehaald onderweg. Nog vlug een kopje koffie en daarna de fietsen inleveren en het slot van de bagagewagen afhalen, zodat iedereen weer bij zijn koffer kon. De boot was iets te laat, zodat we pas rond kwart voor een vertrokken. Geeft altijd toch weer een apart gevoel als je na zo'n mooie vogelvakantie vanaf het dek van de veerboot Ameland onder het gekrijs van een groep meeuwen in de verte ziet verdwijnen.

Eenmaal weer aan het vaste land is het afscheid nemen, auto ophalen en de kortste weg naar huis vinden, als de TomTom tenminste goed geüpdatet is. “Mar wah waar ut wer skon di h joar op Ameland!”

Vogelwaarnemingen Ameland 2015 door John Hermans

Roodkeelduiker, Fuut, Dodaars, Jan van Gent, Aalscholver, Grote Zilverreiger, Blauwe Reiger, Knobbelzwaan, Kolgans, Grauwe Gans, Rotgans, Brandgans, Bergeend, Nijlgans, Smient, Wilde Eend, Krakeend, Pijlstaart, Slobeend, Wintertaling, Tafeleend, Kuifeend, Topper, Eider, Zwarte Zee-eend, Brilduiker, Middelste Zaagbek, Grote Zaagbek, Blauwe Kiekendief, Sperwer, Havik, Ruigpootbuiser, Buizerd, Torenvalk, Slechtvalk, Smelleken, Fazant, Waterral, Waterhoen, Meerkoet, Scholekster, Kluut, Bontbekplevier, Goudplevier, Zilverplevier, Kievit, Steenloper, Drieteenstrandloper, Kanoet, Bonte Strandloper, Paarse Strandloper, Kleine Strandloper, Wulp, Grutto, Rosse Grutto, Tureluur, Zwarte Ruiter, Groenpootruiter, Oeverloper, Watersnip, Houtsnip, Kokmeeuw, Stormmeeuw, Zilvermeeuw, Grote Mantelmeeuw, Kleine Mantelmeeuw, Zeekoet, Houtduif, Holenduif, Turkse Tortel, Velduil, IJsvogel, Grote Bonte Specht, Veldleeuwerik, Boerenzwaluw, Oeverpieper, Graspieper, Witte Kwikstaart, Grote Gele Kwikstaart, Winterkoning, Heggenmus, Roodborst, Zwarte Roodstaart, Paap, Roodborsttapuit, Tapuit, Beflijster, Merel, Kramsvogel, Koperwiek, Zanglijster, Grote Lijster, Zwartkop, Tjiftjaf, Bladkoning, Goudhaan, Vuurgoudhaan, Baardman, Pimpelmees, Koolmees, Zwarte Mees, Staartmees, Boomkruiper, Klapekster, Spreeuw, Gaai, Ekster, Kauw, Zwarte Kraai, Ringmus, Huismus, Vink, Keep, Sijs, Groenling, Putter, Goudvink, Frater, Kneu, Rietgors en IJsgors.

Totaal: 121 waargenomen soorten.

Lekker uitwaaien op het dek

Bergeend

Wetenswaardigheden... door John Hermans

Roodborsten bezetten winterterritoria

Het is genieten van de prachtige herfstkleuren van dit moment. Er is één geluid dat hier onlosmakelijk mee is verbonden: de melancholieke herfstzang van de Roodborst. Elke Roodborst, man én vrouw, markeert hiermee het winterterritorium.

Roodborst (foto Mark van Els)

Vanaf eind september, maar vooral in oktober, stroomt Nederland vol met Roodborsten. Meestal gaat dat geleidelijk, maar dit jaar was er rond 17 oktober sprake van een ware invasie van Roodborsten. Omdat het in het herkomstgebied Scandinavië heel gunstig trekweer was (wind in de rug, hoge luchtdruk) besloten miljoen trekvogels het erop te wagen. Boven de Noordzee en boven Nederland was het echter zwaar bewolkt en regenachtig en daardoor onderbraken veel vogels hun trek. Het miegelde daarom aan de kust, maar ook op veel plaatsen in het binnenland, van de Roodborsten. Dit resulteerde in taferelen waarbij Roodborsten elkaar constant op de huid zaten op plaatsen waar veel Roodborsten op een kluitje zaten, want Roodborsten verdragen elkaar slecht in deze tijd. De dagen erna trok een deel weer verder. Maar een ander deel blijft in Nederland om hier te overwinteren en voegt zich bij onze broedpopulatie, waarvan een deel ook hier blijft. Onze broedvogels overwinteren vooral in loofbossen. Naaldbossen worden 's winters verlaten. Een ander deel van de Nederlandse broedvogels trekt weg, onder andere naar Spanje en Portugal.

Roodborst kent zijn burens

Het zijn de overwinterende Roodborsten die nu in bossen, maar vooral in parken en tuinen, zingen en een territorium bezetten. De zang kun je vooral op rustige, zonnige dagen horen. Vaak vroeg in de ochtend, maar ook in de avondschemering en in steden, zoals op het Rembrandtplein in Amsterdam, soms zelfs wel 's nachts. De herfstzang verschilt enigszins van die in het voorjaar omdat hij rustiger wordt voorgedragen, de frases langer zijn en de zang daardoor in onze oren wellicht wat melancholischer klinkt. Bijzonder is dat zowel mannetjes als vrouwtjes tegen elke Roodborst een territorium verdedigen, ongeacht het geslacht. In de loop van de herfst zijn de grenzen voldoende gemarkeerd, herkent elke Roodborst zijn burens en neemt de zang af. Maar zodra er een indringer verschijnt, begint een Roodborst weer te zingen.

Uit: Vogelbescherming Nederland, 3 november 2015

Noot: Zie ook het verslag van Ameland waar we de grote aantallen Roodborsten hebben opgemerkt. Tijdens onze Maashorstwandeling van 8 november vielen de grote aantallen Roodborsten ook al op.

Komen de roofvogels nog?

In een gemiddeld najaar zien we vooral in de derde week van oktober een duidelijke piek in de trek van roofvogels. Buizerd en Sperwer komen dan in flinke aantallen door. Dit najaar druppelt het echter een beetje door zonder duidelijke piek. Ook zien we een duidelijk verschil in de timing en de aantallen op de topdagen van dit jaar en bijvoorbeeld najaar 2013. Gaan we die achterstand in de komende tijd nog inhalen?

Welke soorten in oktober

Zeven roofvogelsoorten zijn in oktober regelmatig als doortrekker te zien, namelijk Rode Wouw, Blauwe Kiekendief, Sperwer, Buizerd, Torenvalk, Smelleken en Slechtvalk. Dit najaar zagen we bij ons alleen Rode Wouw, Torenvalk en Slechtvalk in normale aantallen. Die van Blauwe Kiekendief, Sperwer, Buizerd en Smelleken vallen tot op heden tegen. Bijna alle ons passerende roofvogels hebben hun broedgebied in Scandinavië. In het zuiden van Zweden, bij Falsterbo, wordt de trek van roofvogels (en andere soorten) al decennia lang dagelijks bijgehouden. Alle genoemde soorten zijn dit najaar aldaar gezien in normale of relatief hoge aantallen, behalve de Buizerd.

Weersomstandigheden ongunstig voor zichtbare trek

De Buizerd is voor de trek afhankelijk van thermiek en/of gunstige windomstandigheden. De overige soorten zijn goede vliegers die ook actief vliegend hun doel kunnen bereiken. De weersomstandigheden bij ons waren niet gunstig. Vanaf 13 oktober was het op twaalf dagen zwaar bewolkt, grijs met soms motregen en de zwakke wind kwam doorgaans uit noordelijke richtingen. Veel vogelsoorten trokken boven de lage bewolking, geholpen door de meewind, maar onzichtbaar voor de trektellers. Dit weten we dankzij de beelden van de vogelradar, die op sommige dagen op tilt sloeg. De kans is groot dat ook diverse roofvogelsoorten buiten het zicht van de trektellers overkwamen.

Buizerd apart verhaal

Bij de Buizerd is het een ander verhaal. De zwakke wind was niet voldoende om deze zwever zonder veel inspanning in de lucht te houden. Buizerds zijn ook niet aangepast om lange afstanden af te leggen. Honderden kilometers per dag leggen ze alleen af onder optimale omstandigheden, met veel thermiek. In de loop van oktober wordt de kans op thermiek steeds kleiner. Flinke afstanden afleggen kan dan wel bij een stevige wind in de rug of bij winden uit zuidoost tot zuidwest, zodat ze hoogte kunnen winnen. Daarnaast weten we dat een deel van de Buizerds niet de oversteek naar Denemarken maakt bij Falsterbo, maar noordelijker via Noord-Sjaelland (Hellebaek en Helsingør). Dik kans dat er nog een deel in de wacht zit in Denemarken en Noord-Duitsland om te vertrekken. In het najaar van 2014 was er begin november nog opvallende doortrek van Buizerds.

Vorstvluchten

De komende periode blijft het vrij zacht, niet alleen bij ons maar ook in onze omgeving, tot in Scandinavië aan toe. Wanneer ten noordoosten van ons land echt winterweer inzet, met veel sneeuwval, dan zien we soms 'vorstvluchten'. Dit verschijnsel kennen we bij de roofvogels van Blauwe Kiekendief en Buizerd. Het kan optreden in november, maar ook pas diep in de winter. Vogels die tot dan toe noordoostelijk van ons verbleven, moeten dan toch verkassen naar zuidelijker streken. Veelal samen met allerlei soorten watervogels en zangvogels, waaronder de Kramsvogel. We zijn benieuwd wat het najaar en de winter voor ons nog in petto heeft. Via www.trektellen.nl blijft u op de hoogte.

Buizerd (foto Mark van Els)

Uit: Sovon Vogelonderzoek Nederland, 30 oktober 2015

Recordaantal broedparen voor de Bijeneter

Twaalf broedgevallen van Bijeneters in het afgelopen voorjaar. De Werkgroep Bijeneters Nederland schrijft er enthousiast over in het jaarverslag. ‘Nooit eerder broedden zoveel paartjes in ons land’, vertelt Hilbert Folkerts van de werkgroep. In Limburg werd er zelfs een kolonie van zeven paartjes gevolgd. Tegenwoordig broeden Bijeneters bijna jaarlijks in ons land. De stijgende temperaturen zorgen voor de noordwaartse verspreiding van deze zuidelijke soort. Ieder voorjaar houden de mensen van de Werkgroep Bijeneters Nederland nauwkeurig bij waar Bijeneters worden gemeld. Vanaf begin juni worden waarnemingen pas echt spannend: gaan ze broeden? In 2015 duurde het even voordat die kwamen, maar werden er uiteindelijk twaalf broedgevallen binnen de Nederlandse grenzen ontdekt en ook nog eens vier net over de Duitse grens. Op één locatie in Limburg vestigden zich zeven paartjes en werd er succesvol gebroed. Op een andere plek in dezelfde provincie werden vier nestholtes gevonden, maar bleef het onduidelijk of er daadwerkelijk is gebroed.

Prooi-onderzoek

Eén paartje deed een dappere broedpoging in Friesland, die uiteindelijk toch niet succesvol was. Na enkele dagen hevige regenval (16-17 augustus) vonden vrijwilligers op 23 augustus in totaal vijf doden jongen in het nest. Uit observaties bleek dat in de periode van de regenval en net daarna maar weinig prooien bij het nest werden gebracht. De jongen zijn dus waarschijnlijk door verhongering om het leven gekomen. Achteraf is er aan de hand van prooiresten die in het nest lagen gekeken welke insecten de Friese Bijeneters hebben gevoerd. Dat bleken vooral hommels te zijn (55%) en wespen (16%) te zijn.

Informatie

De werkgroep houdt niet alleen de Nederlandse ontwikkelingen scherp in de gaten, maar doet ook kennis over de soort op in het buitenland. Zo werd een flinke kolonie in Duitsland bezocht. Samen met Belgische, Duitse en Deense vogelaars volgen de werkgroepleden de noordwaartse uitbreiding van Bijeneters, die vanwege de klimaatverandering aan de gang is. Meer informatie over de Bijeneter is te vinden op de soortpagina van Sovon.

Bijeneter
(foto Marc Gottenbos)

Uit: Sovon Vogelonderzoek Nederland, 23 oktober 2015

Nederland heeft geen belangrijke natuur

Ze zijn vaak te horen: negatieve verhalen over de natuur in Nederland. ‘Nederland heeft geen belangrijke natuur’, ‘Natuur kost alleen maar geld’ of: ‘Natuur zet Nederland op slot’. Maar wat is er eigenlijk waar van deze mythes?

Nederland heeft geen belangrijke natuur

Je hoort het vaak: in Nederland is geen belangrijke of echte natuur te vinden. We hebben een paar polders en wat parkjes, en daarmee houdt het wel op wat natuur betreft. Voor echt belangrijke natuur moet je naar het buitenland: het Amazonegebied, het Great Barrier Reef of de natuurparken in Noord-Amerika. Dat is pas belangrijk en uniek, daarvoor hoef je niet in Nederland te zijn. Niet is minder waar! Elk jaar komen miljoenen vogels naar het Waddengebied. Meer dan 10.000 plant- en diersoorten zijn van de Wadden afhankelijk. De Waddenzee is uniek, de natuur in de Waddenzee is uniek.

Nergens op de wereld vind je een soortgelijk gebied. Niet voor niets is het Waddenzeegebied officieel werelderfgoed. Nederland heeft dus een belangrijke internationale taak: het beschermen van de Waddenzee.

Natuur kost alleen maar geld

Natuur en natuurbescherming zouden alleen maar geld kosten. Hierover kunnen we kort zijn. Dit is niet waar. Natuur en natuurbescherming zijn juist goed voor de economie. Zo hebben de Vogel- en Habitatrichtlijnen van de EU, de basis onder de Europese natuurbescherming, voor de economie een belangrijke toegevoegde waarde, omdat ze dezelfde spelregels voor het zakenleven in Europa garanderen én omdat de natuurgebieden bezoekers en toeristen aantrekken. De economische winst van het Natura 2000-netwerk wordt ingeschat op zo'n 200 tot 300 miljard euro per jaar.

Natuur zet Nederland op slot

Natuur en natuurbescherming zetten Nederland op slot. Dat is vaak het verhaal, maar is het echt zo? Nee, ook op dit punt blijkt de werkelijkheid anders te liggen. De Vogel- en Habitatrichtlijn stimuleren juist duurzaam en natuurvriendelijke gebruik. Niet voor niets zijn natuurgebieden in Nederland toegankelijk voor recreatie, maar ook voor andere vormen van duurzaam gebruik. Bescherming van natuur zet Nederland niet op slot, maar zorgt ervoor dat we er blijvend van kunnen blijven genieten.

Uit: Vogelbescherming Nederland, 20 juli 2015

PERSONEELSADVERTENTIE

Vogelwacht Uden is op zoek naar een gemotiveerde

REDACTIE - MEDEWERKER (M/V)

ALGEMEEN:

- Een afwisselende en gevarieerde functie met veel eigen verantwoordelijkheid
- Je maakt deel uit van een enthousiast redactieteam, bestaande uit zes medewerkers
- Het vraagt niet veel tijd (hooguit enkele uurtjes per maand)
- Op jaarbasis worden vier redactievergaderingen gehouden

VOGELWACHT UDEN VRAAGT:

- Gevoel voor taal, met name Nederlands in woord en geschrift
- Enthousiasme en motivatie zijn een pré
- Geen specifieke vooropleiding, alleen gezond boerenverstand
- Kennis op het gebied van tekstverwerking (WORD)
- Voor alle leeftijden (van 18 tot 80 jaar)

VOGELWACHT UDEN BIEDT:

- Een gedegen inwerkperiode met professionele begeleiding
- Enthousiaste collega's en uitstekende doorgroeimogelijkheden
- Geen vergoeding (ook niet nodig, functie geeft veel voldoening)
- Uitstekende secundaire arbeidsvoorwaarden

BEN JE TOE AAN EEN VOLGENDE STAP IN JOUW CARRIÈRE?

(of wil je gewoon nog wat meer weten) neem dan gerust contact op met Peter Noy, telefoon: 0413-251691 of e-mailen kan natuurlijk ook naar: pknoy@hetnet.nl

De uilskuikens van Kerk- en Steenuil 2015

Resultaten van de Kerkuilen in 2015

Kerkuilen zien we vooral in het buitengebied.

Bijvoorbeeld bij boerderijen in de stallen of in open veldschuren. Veel open veldschuren zijn in de loop van de tijd opgeruimd of dicht gemaakt. Ook worden veel stallen tegenwoordig hermetisch afgesloten om te voorkomen dat vogels vrij binnen vliegen. Bang dat ze ziekten verspreiden. Vroeger zagen we de Kerkuilen ook regelmatig in de bebouwde kom. Tegenwoordig zien we dat alleen nog maar in de wat kleinere dorpen. Ze zoeken dan bijvoorbeeld een molen of een kerk op waar hij uiteindelijk zijn naam aan heeft te danken. Bij veel kerken zijn de galmgaten met gaas of roosters dicht gemaakt om duiven en Kauwen buiten te houden. Ook de gaten van de vliegsteigers van de kerk zijn dicht gemaakt. Dit had tot gevolg dat de broedgelegenheid voor Kerkuilen sterk afnam en het aantal broedparen drastisch terugliep. Gelukkig is er de laatste jaren veel gedaan om de broedgelegenheid voor de Kerkuilen te verbeteren en dat heeft zijn vruchten afgeworpen. Maar er zijn meer zaken die invloed hebben op het aantal broedparen en broedsucces. De muizenstand is een heel belangrijke succesfactor.

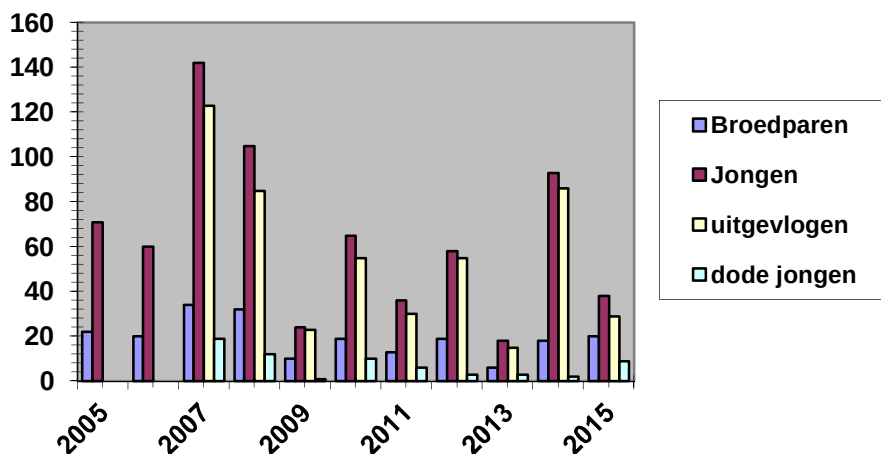
Kerkuil
(foto John Hermans)

In piekjaren broeden er in Nederland gelukkig weer meer dan drieduizend broedparen en spreken we weer over een gezonde populatie. Jaarlijks verandert het aantal broedparen, afhankelijk van het voedselaanbod en in welke conditie de vogels uit de winter zijn gekomen. Strengere winters en het instorten van de muizenstand hebben vaak dramatische gevolgen voor het aantal broedparen. Afgelopen winter was redelijk zacht en zijn de uilen in een redelijk goede conditie de winter uit gekomen. Vorig jaar was er sprake van een piek in de muizenstand. Een piekjaar wordt altijd gevolgd door een daljaar. In een daljaar stort de muizenstand geheel in. Dat resulteert in een flinke terugloop van het aantal broedgevallen. Koppeltjes die wel tot broeden komen hebben vaak kleinere legfels en minder jongen. In sommige gevallen vliegt er niet een van de jongen uit. Bij Jan van den Tillaart was dit proces van dichtbij te volgen. Het koppeltje heeft eieren gelegd, er zijn jongen geboren en in het begin werden er nog enkele muizen aangeleverd door het mannetje. Vervolgens stort de muizenstand in en is er onvoldoende voedselaanbod om de jongen groot te brengen. De jongen verhongeren dan. Soms worden de zwakkere jongen na overlijden door de ouder gevoerd aan het sterkste jong. In heel slechte voedselsituaties eten de ouders de eigen jongen op. 2015 gaat als daljaar de boeken in. Als we naar de getallen in de tabel kijken is te zien dat er toch een redelijk aantal kerkuilenkoppeltjes tot broeden zijn gekomen. We zien wel dat het aantal eieren minder is en dat is vaak al een eerste indicatie voor een minder goed seizoen. Vervolgens zijn er verschillende koppels die door voedselgebrek de broedperiode niet hebben afgemaakt. Het legfel is dan verloren. Bij de koppels die de broedperiode wel hebben afgemaakt zagen we flink minder jongen. Het aantal jongen dat vervolgens daadwerkelijk is uitgevlogen is fors kleiner in vergelijking met de resultaten van 2014. Maar dit is niet iets om van in paniek te raken. Dit is een natuurlijke cyclus die zich eens in de drie à vier jaar voordoet. Soms hebben we dubbel pech en hebben we in een muizencyclus meerdere strenge winters. Dan zien we vaak dat de kerkuilenpopulatie landelijk terugloopt. Maar wanneer we een gezonde populatie Kerkuilen hebben, is dat geen probleem. Een gezonde populatie kan een flinke klap opvangen. De natuur herstelt zichzelf weer... als wij ons er maar niet te veel mee bemoeien. De komende jaren zal er vast weer een stijging in de lijn te zien zijn.

Broedresultaten van de Kerkuil in 2015

Werkgebied	Door	Broed-paren	Eieren	Jongen	Uitgevlogen jongen	Dode jongen
Venhorst Boekel	Rien de Mol	6	≥ 19	14	11	3
Odiliapeel Volkel Zeeland	John Hermans Johan van Roosmalen	3	≥ 14	9	8	1
Keldonk Erp Boerdonk	Ad van Wanrooy Tiny van den Elsen Theo Peters	6	≥ 12	7	6	1
Mariaheide Veghel Vorstenbosch	Jan van den Tillaart William van der Velden	2	≥ 9	5	2	3
Uden	Peter van de Braak Willie Bergmans John Opdam	2	≥ 6	1	0	1
Zijtaart	Ton van den Tillart	1	≥ 2	2	2	0
Totaaloverzicht werkgebied 2015		20	62	38	29	9
Totaaloverzicht werkgebied 2014		18	93	93	86	2
Totaaloverzicht werkgebied 2013		6	24	18	15	3
Totaaloverzicht werkgebied 2012		19	≥ 78	58	55	3
Totaaloverzicht werkgebied 2011		13	≥ 41	36	30	6
Totaaloverzicht werkgebied 2010		19	76	65	55	10
Totaaloverzicht werkgebied 2009		10	≥ 33	24	23	1
Totaaloverzicht werkgebied 2008		32	≥ 140	105	85	12
Totaaloverzicht werkgebied 2007		34	≥ 154	142	123	19

Noot: Het aantal eieren is een aanname! Het aantal eieren is gebaseerd op het aantal jongen en de beschikbare gegevens met betrekking tot legselgrootte. In werkelijkheid zal dit aantal waarschijnlijk groter zijn.

Resultaten van de Steenuiltjes in 2015

In tegenstelling tot andere jaren zien we dit jaar dat de Steenuil toch ook redelijk last heeft gehad van het instorten van de muizenstand. Bij de eerste controles van nestkasten troffen we nagenoeg geen muizen aan. Vorig jaar lagen er soms hele voorraden muizen in de kasten en nu niets. Ook vonden we geen Meikevers, ook een prooi die soms in grote hoeveelheden wordt aangetroffen in kasten. In plaats van deze prooien troffen we erg veel veren van kleine vogels aan. In een van onze kasten werden veren van een Merel aangetroffen, dat is een forse prooi voor een Steenuiltje. In Oisterwijk werd een Grote Bonte Specht in de kast gevonden en elders in het land zijn beelden gemaakt van een Steenuil die een Kauw te grazen neemt. Wat ook de wenkbrauwen heeft doen fronzen waren de veren van Boerenzwaluwen die in een kast werden aangetroffen. Hoe heeft die Steenuil het voor elkaar gekregen om zo'n snelle vogel te vangen? Het antwoord bleek eenvoudig, hij plukte deze 's nacht gewoon van het nest af in de paardenstal inclusief de jongen! In een andere kast troffen we jonge Steenuilen aan die smerig en nat waren en de kast erg vochtig was door de uitwerpselen. Dit wordt meestal veroorzaakt doordat er veel Regenwormen worden gevoerd. Te veel Regenwormen heeft vaak diarree tot gevolg. Maar deze jongen vliegen in de meeste gevallen dan toch gewoon uit. Door de omschakeling op vogels wordt duidelijk dat de Steenuil minder afhankelijk is van muizen dan de Kerkuil of Torenvalk. De Steenuil schakelt in dit soort situaties redelijk flexibel over op andere prooien. Je ziet wel dat het ze meer moeite kost om voldoende voedsel bij elkaar te zoeken en zijn jongen groot te brengen. Dat is terug te zien in de broedresultaten.

Steenuil
(foto John Hermans)

De zojuist beschreven situatie heeft ertoe geleid dat de Steenuilen in 2015 kleinere legfels hadden en ook minder jongen. Daar waar we vorig jaar vier of soms wel vijf jongen in de kast aantreffen, zaten er nu soms maar twee of een. Ook hebben we dit jaar meer dode jongen moeten noteren. Dit zijn de jongen die wij zelf dood hebben aangetroffen of door de gastgevers dood zijn gevonden. Mogelijk zijn er meer jongen geweest die zijn gestorven en vervolgens zijn opgegeten door pa of ma of misschien wel zijn gevoerd aan broer of zus.

Ondanks alles mogen we niet klagen over de broedresultaten. Er zijn toch nog redelijk wat broedgevallen genoteerd en jongen uitgevlogen. Het beeld dat is af te lezen uit de tabel en grafiek geeft een iets vertekend beeld. Dit wordt veroorzaakt doordat we dit jaar voor het eerst ook de gegevens van Ton van den Tillart uit Zijtaart hebben meegenomen (ook voor de Kerkuilen). Ton is al enige tijd actief in de uilenbescherming en roofvogelbescherming. Tijdens de jaaravond van de uilen hebben we Ton gevraagd of hij er iets voor voelde om met ons samen te gaan werken. Sinds dat moment is de samenwerking een feit! Een andere oorzaak voor het vertekende beeld, is de explosieve groei van het aantal Steenuilen in het werkgebied van John Hermans en Johan van Roosmalen. Vooral in Zeeland en Volkel hebben we een redelijk aantal nieuwe territoria kunnen vaststellen en zijn er ook verschillende broedgevallen gemeld. Hopelijk zet deze trend zich de komende tijd nog even voort! Volgend jaar weten we hier vast meer over te melden.

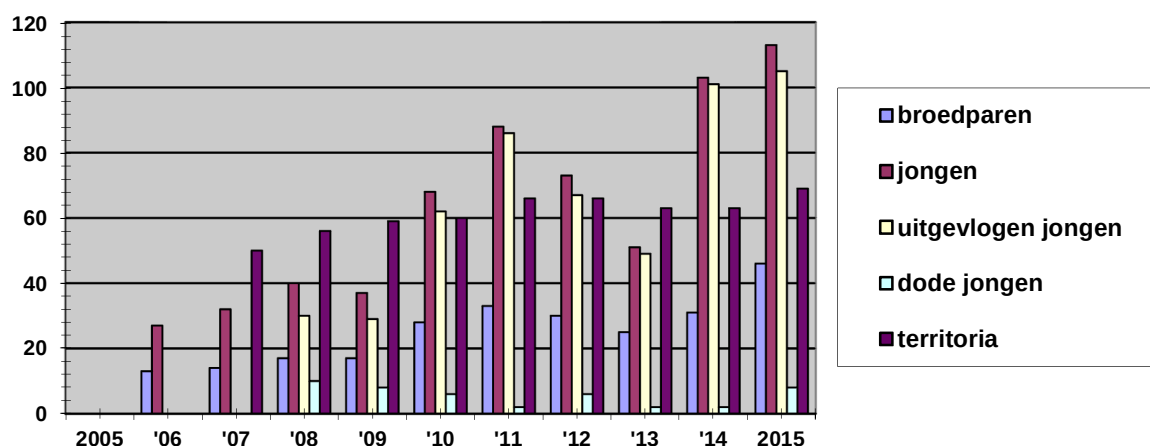

Steenuil
(foto Marc Gottenbos)

Broedresultaten van de Steenuil in 2015

Werkgebied	Door	Territoria / Locaties	Broedparen	Eieren	Jongen	Uitgevlogen jongen	Dode jongen
Venhorst Boekel	Rien de Mol	De broedresultaten met betrekking tot de Steenuil in de subregio Venhorst - Boekel, worden door de werkgroep Boekel verwerkt. Deze informatie is niet opgenomen.					
Odiliapeel Volkel Zeeland	John Hermans Johan van Roosmalen	14	9	≥ 27	≥ 24	22	2
Keldonk Erp Boerdonk	Ad van Wanrooy Tiny van den Elsen Theo Peters	17	16	≥ 47	43	43	?
Mariaheide Veghel Vorstenbosch	Jan van den Tillaart William van der Velden	17	5	≥ 14	12	10	2
Uden	Peter van de Braak Willie Bergmans John Opdam	21	11	≥ 25	22	20	2
Zijtaart	Ton van den Tillart	?	5	≥ 14	12	10	2
Totaaloverzicht werkgebied 2015		≥69	46	≥127	113	105	8
Totaaloverzicht werkgebied 2014		63	31	113	103	101	2
Totaaloverzicht werkgebied 2013		63	25	70	51	49	2
Totaaloverzicht werkgebied 2012		66	30	≥80	73	67	6
Totaaloverzicht werkgebied 2011		66	35	≥95	95	93	2
Totaaloverzicht werkgebied 2010		60	28	86	68	62	6
Totaaloverzicht werkgebied 2009		59	17	≥ 45	37	29	8
Totaaloverzicht werkgebied 2008		56	17	≥ 40	40	30	10
Totaaloverzicht werkgebied 2007		-	13	?	27	27	-

Noot: Daar het hier een flink aantal vrije broedgevallen betreft, welke moeilijk of in de meeste gevallen niet te controleren zijn, kan men geen duidelijk beeld geven van het aantal gelegde eieren en jongen. Het aantal uitgevlogen jongen wordt bepaald op basis van de waarnemingen. Ook hier betreft het (voor een deel) een aanname, het aantal uitgevlogen jongen kan mogelijk groter zijn (geweest).

John Opdam (Coördinator Werkgroep Uilen)

Bijzondere Waarnemingen

Hierbij een greep uit de vogelwaarnemingen van begin september tot begin november. De trektellers klagen dit jaar, er zijn dit jaar geen grote aantallen vogels overgekomen. Door te weinig oostenwind zijn er veel soorten door Duitsland naar het zuiden getrokken. Kraanvogels zijn in groten getale in Duitsland gezien, slechts een klein aantal is over Nederland getrokken waarvan er een paar over de telpost zijn gezien. Maar natuurlijk zijn er al wel diverse wintergasten aangekomen. De Blauwe Kiekendief foerageert al in de Maashorst. Al vroeg zijn er een drietal Klapeksters gezien. In december en januari wordt er een totaaltelling voor de Klapeksters georganiseerd. Gaan we het aantal van vijf nog eens overtreffen?

Klapekster
(foto John Hermans)

Wil je op de hoogte blijven, kijk regelmatig op onze website www.vogelwachtuden.nl.

Peter van de Braak (Inventarisatiewerkgroep), T: 0413-253586 E: petervandeBraak@gmail.com

Datum	Aantal	Soort	Locatie	Waarnemer
08-09-2015	1	Visarend	Telpost Brobbelbies Noord	Henk van den Acker
12-09-2015	2	Duinpieper	Telpost Brobbelbies Noord	Henk van den Acker
12-09-2015	1	Appelvink	Veghel - De Laren	Arend Vermaat
19-09-2015	4	Bruine Kiekendief	Vorstenbosch	Teun van Kessel
24-09-2015	1	Europese Kanarie	Telpost Brobbelbies Zuid	Gerard van Aalst
27-09-2015	1	Rode Wouw	Telpost Brobbelbies Noord	Teun van Kessel
30-09-2015	1	Blauwe Kiekendief	Telpost Brobbelbies Noord	Harry Claasen
30-09-2015	2	Rode Wouw	Telpost Brobbelbies Noord	Wim Gremmen
01-10-2015	1	Kraanvogel	Telpost Brobbelbies Noord	Titia van Heusden
07-10-2015	1	Roodkeelpieper	Telpost Brobbelbies Noord	Martien van Dooren
07-10-2015	1	Brilduiker	Telpost Brobbelbies Zuid	Gerard van Aalst
08-10-2015	1	Bokje	Uden - Bedafse Bergen	Teun van Kessel
10-10-2015	2	Kleine Zwaan	Telpost Brobbelbies Noord	Teun van Kessel
10-10-2015	1	Klapekster	Maashorst - Begrazingsgebied	Peter van de Braak
19-10-2015	3	Beflijster	Maashorst - Begrazingsgebied	Teun van Kessel
20-10-2015	1	Europese Kanarie	Telpost Brobbelbies Noord	Henk van den Acker
22-10-2015	2	IJsgors	Telpost Brobbelbies Noord	Teun van Kessel
23-10-2015	1	Velduil	Telpost Brobbelbies Noord	Teun van Kessel
24-10-2015	1	Noordse Goudvink	Telpost Brobbelbies Zuid	Gerard van Aalst
25-10-2015	1	Geelpootmeeuw	Maashorst - Brobbelbies	Jan Verhoeven
29-10-2015	2	Blauwe Kiekendief	Telpost Brobbelbies Noord	Theo Vos
30-10-2015	1	Noordse Goudvink	Maashorst - Slabroekse Bossen	Teun van Kessel
31-10-2015	1	Zeearend	Zeeland - Nabbegat	Peter van de Braak
31-10-2015	3	Klapekster	Maashorst	Teun van Kessel
02-11-2015	1	Sneuwgors	Telpost Brobbelbies Noord	Arend Vermaat
03-11-2015	3	Kraanvogel	Telpost Brobbelbies Noord	Wim Gremmen
14-11-2015	18	Appelvink	Maashorst - Hofmans Plassen	John Hermans

Vogelwacht Uden goes Helgoland

Het lijkt wel of we een vogelreisbureau aan het worden zijn. Zo zijn we in het najaar naar Helgoland gegaan van vrijdag 25 september tot en met maandag 28 september 2015. Maar liefst dertig deelnemers hebben genoten van een zonnig en vogelrijk Helgoland. Deelnemers waren Peter van de Braak, Koos Doorten, José Escher, Mark Stevens, Jan-Willem Hermans, John Hermans, Paul Verduin, Marga Verduin, Jos van de Wijst, Bart Gras, Jan van den Tillaart, John Opdam, William van der Velden, Peter Vlamings, Tonny Vlamings, Peter Huijs, Tineke Huijs, Rien de Mol, Harrie Rooijackers, Leo Ballering, Ria van de Rakt, Lenie van Heusden, Mark van Els, Conny Koenen, Ton Smits, Lies Schoenmakers, Martien van Dooren, Diny Fleuren, Tiny van Boekel en Theo Versteegen.

Hierbij onze belevenissen, maar eerst iets over dit bijzondere eiland.

Helgoland is een klein rotseiland met een oppervlak van slechts 1,7 km² en telt ongeveer 1.300 inwoners. Het is gelegen in de Duitse Bocht op circa zeventig kilometer afstand van de Duitse kust en is per boot te bereiken vanuit Wilhelmshaven en Cuxhaven. Het hoogste punt van Helgoland ligt 61 meter boven de zeespiegel. Naast Helgoland ligt een nog kleiner zandig eiland, genaamd Düne, dat in 1720 los is komen te liggen van Helgoland. Helgoland ligt in de Noordzee en maakte achtereenvolgens deel uit van Denemarken, Groot-Brittannië en hoort nu bij Duitsland. Het is het enige eiland op volle zee binnen Duitsland. Het eiland is bekend vanwege het ecotoerisme. Het beschikt over een klein strand, maar is vooral bekend om zijn roodgekleurde rotskust die tot 61 meter hoog uit zee omhoog rijst en om de (nu door omvallen bedreigde) rotspunt de Lange Anna. Helgoland bestaat eigenlijk uit twee delen: het laag gelegen deel wat Unterland genoemd wordt en het hooggelegen deel wat Oberland genoemd wordt. In het dorp kan met een lift van het Unterland naar het Oberland gegaan worden. Ook diverse trappen maken dit mogelijk. Het eiland is goed bekend bij natuur- en vogelliefhebbers omdat het een belangrijke broed- en pleisterplaats is voor zeevogels uit het Noordzeegebied en voor trekvogels van verder noordelijk. Er broeden onder andere de Zeekoet, Drieteenmeeuw, Kleine Mantelmeeuw, Grote Mantelmeeuw, Alk, Noordse Stormvogel en de Jan-van-Gent. In het najaar is het een tussenstop voor vogels die naar het zuiden trekken. Hierdoor zijn er al 425 vogelsoorten waargenomen. Het kleine eiland bezit ook een natuurgebied van 1 ha groot, maar is de dichtstbevolkte broedplaats van vogels in Duitsland. Begin juli kan men hier de lummensprong waarnemen. Dit is de sprong waarbij jonge Zeekoeten (in het Duits Lummen geheten) die nog niet kunnen vliegen, vijftig meter naar beneden springen. Het gehele jaar door is er een kolonie van Grijze en Gewone Zeehonden aanwezig op het eilandje Düne. Afhankelijk van de weersomstandigheden kan het eiland vol zitten met vogels.

Vrijdag 25 september 2015

Je moet er iets voor over hebben om vier dagen naar Helgoland te gaan. Om vier uur in de morgen op en om vijf uur vertrek vanaf de Groenhoeve. Gelukkig was iedereen keurig op tijd en eigenlijk veel te vroeg arriveerden we in Cuxhaven, de plek in Duitsland vanwaar onze boot naar Helgoland zou vertrekken. Het had nogal wat voeten in aarde voordat alle auto's op de juiste plek waren en toen werd ook nog besloten om de auto's niet direct aan de haven te parkeren, maar iets verderop in een parkeergarage. Uiteraard was dit goedkoper en ook veiliger. Iets over elfen kwam de draagvleugelboot aanzetten en kon iedereen een zitplaats innemen. Op de kade hadden we al een Slechtvalk gezien, deze werd echter niet meegeteld. Op volle zee begon de teller van het aantal vogelsoorten te lopen. Zo'n draagvleugelboot gaat met liefst zeventig kilometer per uur over het water, de 'vlucht' zou dan ook maar iets meer dan een uur duren.

Omdat deze boot geen diepgang heeft gaat de boot met veel golven mee. Ik kan je zeggen geen prettig gevoel. Niet iedereen hield het droog, echter aangekomen in Helgoland zakt het vervelende gevoel alweer gauw. Ondanks de wind een stralend heerlijk zonnetje. Bij het uitladen van onze bagage werden we al verwelkomd door een Sperwer, die meetrekt naar het zuiden om ook te genieten van al dit lekkers. De bagage werd opgehaald door een elektrische bagagedienst, er zijn geen voertuigen die op brandstof rijden op Helgoland. Wij zijn te voet door het dorp naar ons onderkomen de Jugendherberge "Haus der Jugend" gegaan. Een mooie tocht, in de haven in het dorp zat een IJseend in eclipskleed die we prachtig konden zien en fotograferen. Verder veel

IJseend in eclipskleed in de haven

Sperwers, Graspiepers en Tapuiten. Iets voor de jeugdherberg zag Koos een Grote Barmstij, een soort die we de verdere dagen niet meer gezien hebben. Na het kwartier maken en de nodige geboden en verboden ons eigen trachten te maken, togen we naar het strand wat vlakbij de jeugdherberg ligt. Veel Witte Kwikstaarten, Gele Kwikstaarten en Graspiepers. Ook vlakbij een Kempphaan die met een vleugel trok. Deze kon mooi op de foto gezet worden, toch kon het beestje nog wel vliegen. We zagen tussen de Wilde Eenden ook nog een Pijlstaart. Jan-van-Genten doken mooi van hoogte het water in om visjes aan hun snavel te spiesen. Om de klap van het

water op te vangen is hun snavel met kraakbeen aan het schedelhoofd verbonden. Ook enkele Alken konden we redelijk dichtbij gadeslaan. Via de duintjes zijn we teruggegaan naar de jeugdherberg en kon het eten beginnen. Het buitenleven maakt hongerig en in een mum van tijd hadden we het eten op. Onder toezicht van enkele Duitse gasten zijn we aan het lijsten gegaan. Maar liefst 44 soorten was de score van deze eerste dag. Al vroeg ging iedereen aan het ronken.

Zaterdag 26 september 2015

Met z'n zessen op één kamer is gezellig en levert 's nachts een hoop geluiden op. Om iets voor zevenen opstaan om de douche uit te proberen. Nog even voor het ontbijt van acht uur een rondje gewandeld, de Kempphaan had gezelschap gekregen, zodat er nu twee waren. De Duitse broodjes gingen er goed in, echter niet voor het lunchpakket. Het was uitdrukkelijk verboden om Brötchen in het lunchpakket te doen. En het werd gecontroleerd! Grundlichkeit muss sein!! Afijn we zijn niets tekort gekomen, met een goed gevuld lunchpakket is onze groep richting het dorp gelopen. We besloten de lift in het dorp te nemen om naar het Oberland te gaan. Kerkhoven zijn altijd vogelrijk en ook hier troffen we het. We zagen onze eerste Bonte Vliegenvanger, Gekraagde Roodstaart en vele Huismussen. Door het dorp lopend kom je vanzelf uit op de kliffen.

Op de kliffen kijk je je ogen uit

Hier zaten nog Jan-van-Genten met jongen. De jongen zijn geheel zwart en kleuren in vier jaar naar het volwassen kleed. Zeer dichtbij zijn deze vogels te bewonderen en er zijn dan ook ontzettend veel en hele mooie opnamen gemaakt. Wat moet dat hier toch prachtig zijn in het voorjaar als ook de Noordse Stormvogels, Drieteenmeeuwen, Zeekoeten en een enkele Alk hier op nest zitten. De Jan-van-Genten zitten op kleine richels te broeden, vaak hebben ze visnetten als nestmateriaal gebruikt. Dit gaat niet altijd goed, zodat we vele lijken zien hangen in de netten. De meeste hebben hun jongen groot, maar een enkeling vliegt af en aan met voedsel. Uren kunnen we hiernaar kijken, maar er zijn ook nog andere vogels, zodat we teruggingen naar het kerkhof. Hier aangekomen waren we getuige van een mooie Bladkoning die luizen van een blad aan het vangen was. Diverse Bladkoningen zijn er gemeld, toch heb ik me laten vertellen dat er dagen bij zijn dat deze soort overal te zien is. We zijn via de trappen naar beneden gelopen en hebben een ticket gekocht om naar het eilandje Düne te gaan. Deze overtocht duurt ongeveer een kwartier. Op dit duineneiland waren de Gewone Zeehonden mooi dichtbij te zien. Ook een enkele Grijs Zeehond kon gespot worden. Heerlijk hoe deze logge beesten in de zon liggen. Niet alleen deze beesten maakten gebruik van het strand, we zagen onder andere Drieteenstrandlopers, Bontbekplevieren, Bonte Strandlopers en veel Tapuiten. Op het eilandje ligt jammer genoeg een vliegveldje, waarvan het gezoem vaak te horen is. Verder duinen en een klein duinmeertje. Bij dit duinmeertje troffen wij een vrouwtje Smient, Waterhoen, Wilde Eenden en hoorden we de Waterral. We zijn naar het andere strandende gelopen onder een stralende zon en zagen daar ook zeer dichtbij de zeehonden. Deze werden vergezeld door de Steenlopers die hun voedsel zochten tussen het aangespoelde zeewier. Terug op Helgoland kregen we te horen dat enkelen van ons op het havenhoofd Sneeuwgorzen gezien hadden. Wij hiernaartoe, echter helaas. De tijd gaat snel, zodat we weer naar de jeugdherberg moesten om op tijd ons eten te krijgen. Het was afgeladen vol in de jeugdherberg, zodat we een aparte ruimte kregen, waar wij met z'n dertigen konden eten.

Jan-van-Gent

Kemphaan

Na het eten weer de gebruikelijke opsomming van vogels. We zijn inmiddels op de 84 soorten aangekomen. Leo had een leuke verrassing georganiseerd, een soort pubkuis die in zes groepjes van vijf gedaan werd. Leuke vragen kwamen aan bod, waarna het al weer tijd werd om de kooi op te zoeken. Volgens mij werd er gedroomd over zeehonden!!

Zondag 27 september 2015

Voor het ontbijt weer even gekeken in de buurt van de jeugdherberg. De manke Kempphaan heeft inmiddels drie metgezellen. Met zijn viere maken ze enkele rondjes. Om acht uur weer ontbijt. Na het ontbijt met z'n allen op de foto. Bij de jeugdherberg staan een aantal typische Duitse strandschermen. Dit is een ideaal decor voor een mooie foto. Hierna zijn we via het centrum naar het terrein bij het ziekenhuis gegaan. Dit komvormige terrein is zeer gewild bij trekvogels, maar

Goudhaantje (boven) / Goudplevier

ook weer bij de Sperwers. We zagen vandaag veel Graspiepers, Zanglijsters en de eerste Koperwieken kwamen binnen, achterna gezeten door de Sperwers. Hierna zijn we naar de pier gelopen. Veel Tapuiten en nog een enkele Boerenwaluw. Bij een strandje aangekomen lag een jonge zeehond ons aan te kijken. Wat een prachtige beestjes. In de haven probeerden we een glimp van de Sneeuwgorz op te vangen. Helaas was onze groep dit geluk niet beschoren, terwijl er leuke opnames van deze soort zijn gemaakt. Via het dorp zijn we naar Oberland gegaan om bij het kerkhof veel Goudhaantjes te zien. Maar ook een mooi te bewonderen Kleine Vliegenvanger zat hier. Een vrij zeldzame soort. De Jan-van-Genten hebben zo'n

aantrekkingskracht dat we hier weer naar toe zijn gegaan. Enkele jongen waren weggevlogen, maar een aantal konden nog mooi bekeken worden. Op zee zagen we een Zwarte Zeekoet met z'n witte ondervleugelvlekken. We kregen zin in koffie en koek, het dorp is nooit ver weg, zodat we even heerlijk op een terrasje hebben zitten smullen. Op weg naar het ziekenhuisterrein vloog een Blauwe Kiekendief over. Op het terrein aangekomen was

Maandag 28 september 2015

Alweer de laatste dag en ook nu schitterend weer. Voor het ontbijt nog gekeken naar een Zeekoet die zeer dichtbij op zee zat. Na het eten moesten we nog even wachten op de bagageafhaler. Ons groepje besloot om via het dorp naar Düne te gaan. In de buurt van de jeugdherberg was gisteren een Beflijster gezien. Na gedegen speurwerk bleek deze vandaag niet meer aanwezig te zijn. Wel zagen we een Paap, toch weer een nieuwe soort. Op Düne zijn we meteen naar het noordelijke strand gegaan en hebben dit afgelopen tot aan een soort pier. Ook nu weer de zeehonden zeer dichtbij. Een Roodborsttapuit en een Winterkoning zaten in de berkentakken langs de zeewering. Bij de Pier aangekomen zagen we van zeer nabij een groep Goudplevieren, enkele Zilverplevieren hiertussen, Bontbekplevieren, Bonte Strandlopers en Drieteenstrandlopers.

De fotocamera's maakten overuren. Op de zeer rustige en dus vlakke zee was een Alk en een Roodkeelduiker te zien. Een aantal Duitse vogelaars vertoonden paniekgedrag. Er was een gorsachtige gesignaleerd in de duinen. Er werd gesproken over een Bosgors. Uiteindelijk hebben we het beestje goed in het vizier gekregen en bleek het toch om een IJsgors te gaan. Een leuke soort, maar een Bosgors zou toch iets anders geweest zijn, een soort die de meesten nog nooit gezien hebben. Om het vliegveld gelopen komen we weer aan het andere eind van een strand, waar ook de zeehonden weer goed te zien waren. Daarnaast mooi een Grote Gele Kwikstaart kunnen zien en weer veel Steenlopers en een enkele Paarse Strandloper. Uiteraard moest ook het watertje in het midden van het eiland bezocht worden. Hier troffen we een Bokje, Koperwiek, Smient en een Waterral aan. De tijd begon te dringen, zodat we met de boot weer naar Helgoland zijn gegaan. Hier besloten we om nog naar boven te gaan en een laatste blik te werpen op het kerkhof. Ook kregen we honger, zodat we bij het restaurant in de buurt van het kerkhof hebben zitten eten. Dit viel niet mee. Een Kleine Vliegenvanger liet zich telkens zien, zodat we pauzes moesten inlassen bij het eten. Ook waren nu volop Goudhaantjes te bewonderen. We hoorden dat enkele leden van ons deze morgen een Velduil gezien hadden bij het ziekenhuisterrein. Dus hier op weg naar de haven om de boot op te gaan, nog even langs geweest. Helaas weinig te zien. De boot weer op en met een rotvaart naar Cuxhaven. Het was bijna windstil, zodat nu niemand ziek geworden is. De eindstand werd opgemaakt en in vier dagen is deze op 103 vogelsoorten gekomen. Iedereen spoedde zich over de Duitse autowegen naar huis. Aan een leuke happening kwam een eind, die zeker voor herhaling vatbaar is.

Rustige terugvaart

Kleine Vliegenvanger

Volgende soorten zijn waargenomen: Grauwe Gans, Grote Canadese Gans, Smient, Wilde Eend, Wintertaling, Eider, Zwarte Zee-eend, Roodkeelduiker, Blauwe Reiger, Jan-van-Gent, Aalscholver, Blauwe Kiekendief, Sperwer, Torenvalk, Smelleken, Slechtvalk, Waterral, Waterhoen, Scholekster, Goudplevier, Zilverplevier, Bontbekplevier, Bokje, Watersnip, Wulp, Tureluur, Kuifaalscholver, Meerkoet, Oeverloper, Steenloper, Drieteenstrandloper, Paarse Strandloper, Bonte Strandloper, Kokmeeuw, Stormmeeuw, Grote Mantelmeeuw, Zilvermeeuw, Kleine Mantelmeeuw, Visdief, Grote Stern,

Drieteenmeeuw, Zeekoet, Alk, Zwarte Zeekoet, Holenduif, Houtduif, Turkse Tortel, Velduil, Ekster, Zwarte Kraai, Bonte Kraai, Kauw, Koolmees, Veldleeuwerik, Boerenzwaluw, Huiszwaluw, Tjiftjaf, Bladkoning, Zwartkop, Goudhaan, Winterkoning, Spreeuw, Beflijster, Merel, Koperwiek, Zanglijster, Grote Lijster, Roodborst, Gekraagde Roodstaart, Paap, Roodborsttapuit, Tapuit, Grauwe Vliegenvanger, Bonte Vliegenvanger, Kleine Vliegenvanger, Huismus, Heggenmus, Gele Kwikstaart, Grote Gele Kwikstaart, Witte Kwikstaart, Graspieper, Oeverzwaluw, Kramsvogel, Ringmus, Zwarte Roodstaart, Boompieper, Roodkeelpieper, Oeverpieper, Vink, Keep, Sijs, Grote Barmsijs, Kneu, Rietgors, IJsgors, Sneeuwgorst, Pijlstaart, IJseend, Kemphaan, Duinpieper, Geelgors, Groenling en Pimpelmees.

Tekst: Jan-Willem Hermans en **foto's** Peter van de Braak

Iedere derde zaterdag van de maand komen ze bij elkaar om te beleven wat vogels kijken is. Soorten als Klapekster, Nachtzwaluw en Kerkuil pronken op hun waarnemingslijsten. JeugdVogelwacht Uden is hét voorbeeld voor alle volwassen leden. Een verslag van de activiteiten mag als eidooier dan ook niet ontbreken in het Bruuijsel.

Seizoen 2015 - 2016

Excursie naar de Leijgraaf

Met zeventien jeugdleden hebben we het natuurgebiedje aan de Munterweg bezocht. Ons doel daar was om zoveel mogelijk soorten insecten/waterdieren/vissen en vogels te zien. Met netjes, potjes en natuurlijk verrekijkers zijn we op pad gegaan. Al vrij snel werden de eerste spinnen, wantsen en springbeestjes gevangen. De meegenomen potjes werden door de jeugd snel gevuld. Door Bart Gevers en Bart Gras werden de soorten zoveel mogelijk op naam gebracht: Hooiwagen, Langpootmug, Springbeestje, Platte Wielbekspin. We zagen weinig insecten zo zitten of vliegen, maar als de jeugd met een netje door de struiken en gras zwaaide, vingen ze er veel. Ondertussen werd er ook druk met netjes gevestigd door andere groepjes. Vele slakken haalden ze uit het water en al snel kwamen ook de eerste vissen. Driedoornige Stekelbaarsjes werden er veel gevangen. Met behulp van een zuigpotje konden zelfs kleine insecten gevangen worden. Hier was Raf bedreven in. Maar de enorme Kruisspin die Anne vond, kon toch niet door het slangetje. Dan maar proberen met twee potjes, want met de hand pakken durfde niemand. Na enige tijd kwamen er ook wat grotere beestjes binnen, zoals een wants, pad en een bloedzuiger.

Tussendoor hadden we een kleine pauze met natuurlijk een koek van Hermien. In de pauze vertelde ieder zijn natuurbeleving in de vakantie: op Texel kwamen de mussen uit je hand eten, terwijl een Roodborst op je schoen zat. Zelfs een jonge Merel kwam daar in de tent. In België werden er Ringslangen gevonden, terwijl in de Alpen Marmotten, Vuursalamanders en zelfs een Visarend was gezien. Enthousiaste verhalen werden er verteld. Na de pauze gingen we natuurlijk ook vogels zoeken. Al vrij snel zijn de volgende soorten genoteerd: Meerkoet, Houtduif, Knobbelswaan. In de verte riep nog een Groene Specht. De mezen waren moeilijk te vinden in de bomen, maar Gies zag toch nog de Koolmees. Ook Vink en Gaai werd er genoteerd. Maar de klapper was toch wel de IJsvogel die door Kas ontdekt werd. Deze liet zich die ochtend al diverse keren horen, maar Kas zag hem ook opvliegen. Bij een watertje ontdekten we zelfs nog twee Bandheidelibellen, best zeldzaam! Tja en toen moesten we toch door het water terug. Dat niet iedereen laarzen aanhad werd door Anne opgelost. Ze tilde de rest wel even over de sloot.

De Kruisspin was te dik voor het slangetje

Geen laarzen aan, geen probleem

Vogeltrek

De maand oktober is wel de maand van de vogeltrek. Natuurlijk wilden we als JeugdVogelwacht hier meer van weten. Bart liet vooraf een filmpje zien van Klokhuis met als onderwerp 'Vogeltrek'! Hoe trekken vogels, hoe weten we al zoveel over de vogeltrek (door het zenderen van vogels) werd

mooi uitgelegd in dit filmpje. Vervolgens werd de groep van negentien jeugdleden in vier groepen ingedeeld: Meisjesgroep, Uden-Zuidgroep, Volkel/Odiliapeelgroep en Zeelandgroep. Ieder groepje kreeg een aantal opdrachten en een begeleider mee en al snel gingen we op pad. De opdrachten begonnen met het klaarmaken van de grote reis:

- Voedsel zoeken: zoek twintig verschillende dingen die vogels eten. Eikels, bessen, zaden en gras werden er verzameld;
- Vervolgens natuurlijk het verenpak wat er goed uit moet zien: zoek veren van drie verschillende vogels;
- Daarna kwamen er vragen hoe vogels hun weg naar het zuiden vinden: kompas, sterren en maan, herkenningpunten in het landschap werden genoemd;
- Natuurlijk moet er onderweg ook bijgetankt worden. Wij deden dit zelf met de gebruikelijke koeken die uitgedeeld werden. Onderweg zagen we vele soorten paddenstoelen en zelfs nog Zonnedauw, een vleesetend plantje werd er gevonden;
- Met papier werden er diverse vliegtuigjes gevouwen, hierbij werd vooral gekeken welke het beste vloog. Welke vogels zullen tijdens de trek vooral flapperen met de vleugels en welke wachten tot er thermiek komt. Waarom maken ganzen geluid als ze in een V vliegen en welke gevaren komen ze allemaal tegen. Hier kreeg de jeugd allerlei vragen over.

Bij een steenuilenkast zijn we natuurlijk even gestopt, de Steenuil liet zich weer eens met zijn gele ogen mooi zien door de telescoop! Het was weer een prachtige ochtend waarbij we heerlijk gestruind hebben door de Maashorst.

Programma 2015-2016:

Voor het komend seizoen hebben we nog leuke activiteiten te goed:

28 november 2015 ..	SOVON dag (hele dag!)		locatie Ede
19 december 2015 ..	Nestkast & Voeding		locatie Groenhoeve
16 januari 2016	VLU Wilgen Knotten		locatie Kersenboomgaard
20 februari 2016	Dierensporen		locatie Slabroek
19 maart 2016	GPS-speurtocht		locatie Bedaf
16 april 2016	Boswachter		locatie Slabroek
21 mei 2016	Nestkasten		locatie Slabroek
18 juni 2016	Boerenerfvogels		locatie Groenhoeve

Echt naar buiten?

Ken je kinderen die wel warmlopen voor een grote portie natuur op elke derde zaterdag in de maanden hier erg graag tijd voor vrij willen maken? Laat ze contact opnemen met een van de begeleiders, zodat ze zich op kunnen geven. Een keer vrijblijvend meelopen kan natuurlijk altijd. Opgeven kan op www.vogelwachtuden.nl en klik op jeugd.

Peter van de Braak (Jeugdcoördinator, telefoon 0413-253586)

Bulgarije, vogeltrek langs de Zwarte Zee

Ik had al eens in de zomer Bulgarije bezocht en hoorde over de grote aantallen vogels die gezien werden toen de Vogelwacht er was, (waar ik niet bij was) zodat ik besloot om van 7 tot en met 13 september 2015 een vogelreis te boeken bij BirdingBreaks naar Bulgarije. In deze tijd trekken veel vogels uit Rusland langs de Zwarte Zeekust richting Turkije.

Na de landing in Sofia en een hele lange rit naar de Zwarte Zee begonnen we de volgende dag met het kijken naar vogels bij Cape Kaliakra, boven in Bulgarije. Dit is voor een aantal leden van ons een heel bekende plek want daar zaten de meeste vogels in het voorjaar. Op dit moment was de trek nog niet goed op gang gekomen; we zagen wel een Ooievaar, tientallen Alpengierzwaluwen, een Visarend, maar zeker niet de grote aantallen. Wel in de omgeving van de kaap zaten veel Grauwe Klauwieren en ook tussen de Romeinse ruïnes zagen we een Oostelijk Blonde Tapuit zitten. Wat de Grauwe Klauwier betreft, nog nooit zag ik zo veel Grauwe Klauwieren als tijdens deze reis, vrijwel allemaal juveniele exemplaren. We hebben maar twee volwassen mannetjes gezien in de zeven dagen. Dit is dus ook zo'n soort die op trek gaat naar Afrika zonder

Grauwe Klauwier

begeleiding van welke ouders dan ook en allemaal komen ze in hetzelfde overwinteringsgebied aan als hun ouders. 's Middags zijn we nog naar een typisch steppegebied gegaan in de buurt van Durankulak dichtbij de Roemeense grens. Jammer genoeg verdwijnen deze steppes in zonnebloemakkers, gesubsidieerd door de Europese Unie?? waardoor de biodiversiteit behoorlijk afneemt. Op dit steppegebied kwamen we plotseling een Kwartelkoning tegen, een soort die je hier helemaal niet verwacht, maar op trek zie je dat je overal soorten kunt tegenkomen. Verder hier ook weer veel Grauwe Klauwieren en een juveniele Roodkopklauwier die in het herfstkleed nauwelijks te onderscheiden is van de juveniele Grauwe Klauwier.

Tegen de avond kwamen we bij een kloof langs de zee uit. Hier zagen we een Purperreiger wegvliegen en later toen het begon te schemeren zagen we vrijwel onmiddellijk de Oehoe. We kregen de Oehoe in de telescoop zodat we hem prachtig konden aanschouwen. De Oehoe was duidelijk op jacht want telkens na enkele minuten vloog de vogel weer weg naar een andere plaats in de kloof. Teruglopend en nog nagenietend van deze waarneming zagen we een Nachtzwaluw boven ons hoofd. Een prachtig slot van deze dag.

De volgende dag vertrokken we al weer om uiteindelijk bij Bourgas uit te komen. Deze plaats ligt ook langs de Zwarte Zee maar dan in de buurt van de Turkse grens. Onderweg nog wel mooi een Dwergarend gezien die als een steen naar beneden kwam gedoken en de Rouwmees, een soort typisch voor Oost-Europa. In de omgeving van Bourgas zijn we enkele dagen gebleven. Hier heb je veel meren en de ligging langs de Zwarte Zee betekent veel vogeltrek, maar niet dit jaar. Achteraf hoorde ik dat we net te vroeg waren, een week later vlogen er veel roofvogels over de telplaats bij Bourgas. Wel zagen we een groep van zo'n dertig Schreeuwarenden toen we in Bourgas aankwamen en de tweede dag zagen we laat tegen de avond meer dan duizend Roze Pelikanen overvliegen, waarschijnlijk exemplaren die van de Donaudelta in Roemenië afkwamen. De tweede dag in Bourgas hebben we vooral besteed aan het bezoeken van de vele meren rondom Bourgas. In de stad ligt een meer waar we stern en zeevogels zagen zoals de Visdief, Zwarte Stern, Witvleugelstern en Witwangstern. Dit is ook de plaats voor het zien van de Witoogende en hier zagen we overdag diverse Kwakken vliegen.

De Kwak is een nacht actieve reiger dus meestal zie je die pas in de schemering of op de slaappleatsen overdag. In de andere meren zie je allerlei andere vogels waarbij de grote aantallen Zwartkopmeeuwen ons opvielen. In deze tijd hebben ze niet meer de typische zwarte kop dus je moet in het begin even goed kijken. Het opvallende aan de Zwartkopmeeuw zijn de lichte veren zonder zwarte punten. Na enige oefening ga je ze wel herkennen, zeker met die aantallen die je in Bulgarije kunt tegenkomen.

***Zwartkopmeeuw met
lichte veren zonder
zwarte punten***

De dag nadien reden we al weer richting Sofia om de dag daarna 's morgens het vliegtuig naar Nederland te nemen. Het was een reisdag maar toch hebben we onderweg veel gezien. Ergens halverwege tussen de Zwarte Zee en Sofia zijn we bij een bergkam aangekomen en zagen we meteen een Wespendif, gevolgd door een Keizerarend en daarna enkele Arendbuizerden. Jammer dat het zo hard waaide maar een schitterend gebied waar we ook nog enkele keren mooi Siesels zagen. Dit zijn grondeekhoorns, de geliefde prooi van een Arendbuizerd. Aan de rand van Sofia heb je een heuvel waar we omhoog zijn gereden. Je komt op grote hoogte en hier zie je ineens weer heel andere soorten dan wat we tot dan toe gezien hadden. Het begon met enkele mezen zoals de Zwarte Mees en de Matkop maar meteen daarna zagen we de Notenkraker (uiteindelijk meerdere exemplaren mooi kunnen bewonderen) en ook de Goudhaan en zijn neef de Vurgoudhaan. Jammer genoeg was het al laat maar je kunt daar nog hoger een wandeling maken waar je enkele typische bergsoorten kunt tegenkomen zoals de Beflijster en de Rode Rotslijster. Helaas hebben we die dus niet gezien, misschien een volgende keer en zeker een tip voor de Vogelwacht als we weer een keer Bulgarije gaan bezoeken.

Ondanks dat er weinig trek te zien was hebben we in een week tijd toch 180 soorten gezien, niet mis in deze tijd van het jaar. Bovendien was het nog aangenaam weer dus wie weet ga ik er toch nog een keer weer naar toe maar dan zeker nog een week later om de trek te aanschouwen. Op trektellen.nl zag ik dat de week na ons vertrek er grote aantallen roofvogels doorvlogen.

John Hermans

***Grondeekhoorn
(foto Peter Noy)***

Vogelherkenavond in de Groenhoeve

Een van de leukere avonden georganiseerd door de Vogelwacht Uden is de vogelherkenavond. Maar om een of andere, voor mij onbekende, reden was de opkomst de afgelopen jaren altijd matig. Deze keer (donderdag 19 november) echter een zeer goede opkomst met maar liefst 22 leden en deze hebben een erg gezellige en leerzame avond beleefd. Zij konden

ook meteen de nieuwe laptop en beamer van de Vogelwacht/IVN bewonderen. In kleuren, helderheid en scherpte een forse verbetering in vergelijking met de oude apparatuur. De avond werd geleid door Peter van de Braak die ons aan de hand van vogelfoto's waaraan iets ontbrak of die onscherp waren dwong om naar de kenmerken die nog wel goed zichtbaar waren te kijken en dan te raden welke vogel het was. Het belangrijkste leermoment voor deze avond was eerst goed kijken, wat zie je. Nooit beginnen met vragen: Wat is dat voor een vogel die daar vliegt? Beter is het om te zeggen ik zie die en die kenmerken en dan pas de vraag te stellen: Zou dat bijvoorbeeld een Bontbekplevier kunnen zijn? Ikzelf heb deze avond geleerd waarom de handpenprojectie bij de Fitis ongeveer even lang is als de lengte van de tertials terwijl dit bij de Tjiftjaf maar de helft is. Fitis is hierdoor namelijk beter uitgerust om lange afstanden te vliegen voor de overwintering dan de Tjiftjaf die niet veel verder gaat dan de Middellandse Zee. Wat gemakkelijker te herkennen kenmerken zijn: de Pestvogel heeft een gele eindband aan zijn staart, de Putter een rood gezicht en witte staartvlekken en de Kleine Plevier een gele oogring.

Peter had voor ons drie groepen van vijftien vogels uitgezocht, te weten steltlopers, zangvogels en watervogels en een groep van vijf roofvogels. Zoals elk jaar moest het tempo in de tweede helft van de avond flink worden opgeschroefd om op tijd klaar te zijn. Het mooie is dat je steeds met je burens en daarna gezamenlijk overlegt over wat het is. Een gezellig geroezemoes de hele avond met er tussendoor een koffiepauze. Het leerelement staat centraal, niet het wedstrijdelement. Iedereen doet op zijn eigen niveau mee zonder bang te hoeven te zijn iets niet te weten. Niemand ging na afloop gefrustreerd naar huis omdat hij de Temmincks Strandloper, Morinelplevier of Visarend niet herkende. Laten we volgend jaar zorgen dat we met nog minstens tien personen extra aanwezig zijn. Die kunnen er makkelijk bij en je mist iets als je niet komt.

Martien van Dooren

Leerzaam onderling overleg

Vogelreis naar Zuid-Portugal (najaar)

De Algarve, gelegen in het uiterste zuiden van Portugal, is volgens de reisbeschrijving van BirdingBreaks één van de beste regio's voor het ontdekken en observeren van vogels op het Iberisch schiereiland. Er komen meer dan driehonderd vogelsoorten voor, waaronder veel steltlopers, eenden, zangvogels, roofvogels en zeevogels. In tegenstelling tot voorgaande jaren had BirdingBreaks, naast de winterreis, nu ook een achtdaagse vogelreis in het najaar (29 september t/m 6 oktober 2015) op het programma staan. Een voordeel hiervan is dat de eerste wintergasten zich mengen bij de laatste zomergasten en de najaarstrek in volle gang is. Ons reisgezelschap bestond uit twaalf deelnemers, afkomstig uit alle delen van Nederland. De gidsen Godfried Schreur (46) en Ruben Vermeer (25) zorgden voor de begeleiding gedurende de hele reis.

Dag 1: dinsdag 29 september 2015

Heenreis Amsterdam-Faro, Ria Formosa

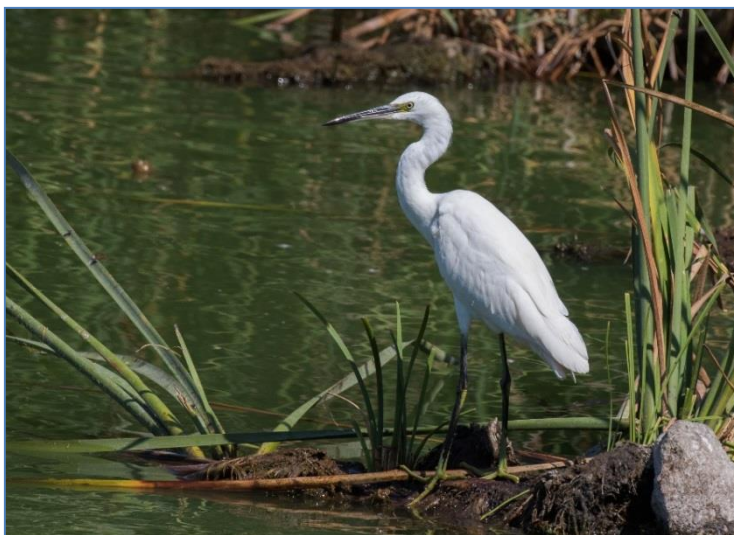
Na een korte nachtrust verzamelde het reisgezelschap zich in alle vroegte op Schiphol, met als bestemming Faro in Zuid-Portugal. Namens BirdingBreaks ving reisleader Ruben Vermeer ons daar op waarna we rond negen uur plaatselijke tijd op de luchthaven van Faro aankwamen. Met het uur tijdverschil konden we deze eerste dag nog beter benutten. We maakten persoonlijk kennis met hoofdgids Godfried Schreur, een ervaren rot in het vak. Hij is sinds 1994 woonachtig in Extremadura (zuidwest Spanje) en heeft in de loop van de jaren al heel wat vogelreizen voor BirdingBreaks begeleid. Hij kent veel gebieden in Spanje en Portugal als zijn broekzak en leidde ons gedurende de reis, samen met hulp-gids Ruben Vermeer, naar de mooiste plekjes in de Algarve. Al snel bleek dat Godfried en Ruben een uitstekend gidsenkoppel was. Godfried met zijn ruime biotoop-, vogel- en organisatiekennis en Ruben die zijn jeugdig enthousiasme combineerde met zijn uitstekende vogelkennis én scherpe blik. Op een kilometer afstand kon hij een beflijster uit de bosjes 'kloppen'. Ruben was niet te beroerd om vervolgens binnen een mum van tijd jouw telescoop op de vogel te richten en scherp te stellen. Wat een service!

Wat verder opviel was dat beide reisleiders alle tijd en geduld hadden om de deelnemers de vogels goed te kunnen laten bekijken. Determinatiekenmerken als kleur, vorm en vliegbeeld etc. werden met enthousiasme verteld. Ook was er voldoende tijd om de vogels te bekijken en fotograferen. Een deelnemster sprak na afloop haar waardering uit dat je, naast het kijken naar vogels, ook veel leert van het gedrag en andere educatieve aspecten van het land, de natuur en vogels in het bijzonder. Nadat Ruben zijn Mercedes bus had opgehaald konden we met twee luxe negenpersoons bussen aan onze vogelreis beginnen. We hadden er allemaal erg veel zin in. Het weer was prima, zonnig en tussen de twintig en vijfentwintig graden.

Nationaal Park Ria Formosa

Het eerste te bezoeken gebied ligt tegen het vliegveld aan, op enkele kilometers van Faro. Tussen Faro en het oostelijker gelegen Tavira ligt een enorm deltagebied, genaamd Ria Formosa, en strekt zich uit als een lange gordel van eilanden en schiereilanden met daarachter een lagune. Eb en vloed hebben hier vrij spel en bepalen de dynamiek (flora en fauna) van het gebied. Dit waardevolle deltagebied is in 1987 uitgeroepen tot natuurpark. In het labirint van zoute moerassen, slikken, schorren, zoutpannen, zandeilandjes en kanalen zullen wij de komende dagen nog veel bijzondere vogels gaan spotten. Al snel, nadat we een onverharde weg inreden, zagen we een grijze wouw op een tak in een dode boom links van de weg. Het 'wauw'-gevoel bij de groep zorgde al direct voor de nodige opwindning. Enkele maanden geleden zorgde een grijze wouw in Nederland (natuurgebied de Maashorst bij Uden) voor de nodige opschudding onder de vogelaars en twitchers. Hier was het meteen raak, alsof de vogel besteld was. De daarop volgende uren kwamen we ogen en oren te kort, het wemelde hier van de vogels. Iets verderop kwamen een dwergarend en visarend statig overgevlogen, handig gebruik makend van de aanwezige thermiek. Op schitterend aangelegde golfbanen, waar je de binnenkomende vliegtuigen bijna kon aanraken, ontdekten we onze eerste blauwe ekster. Er zouden er de komende dagen nog velen volgen. Ook de eerste hop konden we hier noteren. Met zijn hoog opstaande kuif toch altijd een tot de verbeelding sprekende vogel. Het miegelde hier van de roodstuitwaluwen, volgens onze gids een algemeen voorkomende soort in Portugal.

Rond het middaguur begonnen we aan een drie uur durende wandeling langs golfbanen en een groot zoetwatermeer. Bij een mooie vogelkijkhut van twee verdiepingen hebben we onze boterhammen opgegeten. Dit plasdrasgebied met diverse eilandjes en rietkragen bleek een waar eldorado voor tientallen soorten als wintertaling, wilde eend, krakeend, tafeleend, witoogeend, slobeend, waterhoen, meerkoet, purperkoet, dodaars, cetti's zanger, zwarte spreeuw en zwartkopwever. Daarnaast bonte strandloper, drieteenstrandloper, kleine strandloper en krombekstrandloper. Enkele ijsvogels scheerden laag over het water. Het hoge 'tie-tie' geluid valt daarbij direct op. Flamingo's (juveniel en adult) flaneerden statig door het ondiepe water al grondelend op zoek naar garnaaltjes. De ontdekking van een kwak en woudaapje in het dichte riet bracht de groep vogelaars in vervoering. Fotocamera's maakten overuren. De deelnemers genoten intens van de vele vogelsoorten in dit gebied. De dag begon immers goed en kon al niet meer stuk! Aan het einde van de middag kwamen we aan bij onze accommodatie Vila Galé Albacora in Tavira.

Kleine Zilverreiger

Dit voormalige visserijcomplex ligt vlakbij de zee en is jaren geleden omgebouwd tot een authentiek Portugees viersterrenhotel. Het eten, zowel ontbijt als diner, was in buffetvorm en smaakte uitstekend. Voorafgaand aan het diner hadden we een kennismakingsrondje met de groep en werd er gelijst. We kwamen voor deze eerste dag op 80 soorten, niet onverdienstelijk.

Dag 2: woensdag 30 september 2015 *Oostkant Ria Formosa - Tavira, Fuzeta*

Na een goede nachtrust moesten we vandaag al vroeg uit de veren: om zeven uur ontbijten en om acht uur op pad voor een korte wandeling in de buurt van ons hotel. Vandaag bezoeken we het oostelijke deel van Ria Formosa. In dit getijdengebied ontdekken we diverse steltlopers. Godfried en Ruben leggen op een voor iedereen begrijpelijke wijze uit wat de verschillende kenmerken van de waargenomen soorten zijn. Het tempo van de wandeling wordt aangepast aan de behoefte van de deelnemers (van medior, senior tot en met diehard).

Zowel de mensen met een verrekijker en/of telescoop als fotografen komen tijdens deze reis aan hun trekken. De baardgrasmus en graszanger lieten zich vervolgens mooi bekijken, dat was toch wel bijzonder. Roodborsttapuiten zagen we volop, maar ook een Iberische klapexster deed het bloed sneller stromen. In de buurt van het hotel ontdekte iemand een groep van tien rode patrijzen. Ze liepen langzaam van ons af, totdat ze uit het gezichtsveld verdwenen. 's Middags zijn we met het busje richting de zoutpannen van Tavira gereden en aansluitend naar Fuzeta. Een groep van vijf zwarte ooievaars kwam overgevlogen evenals een visarend.

Graszanger

Daarvoor hadden we de lunch ingekocht bij een klein koffietentje waar we de verjaardag van Frank hebben gevierd. Hij trakteerde de groep op koffie of thee en een lekker stuk gebak. Een leuke geste. Die middag hebben we tussen de zoutpannen nagenoeg alle eendensoorten en steltlopers gezien. Er ontspon zich een levendige discussie of het nu een krombekstrandloper of kanoetstrandloper was. Volgens Godfried blijft dit lastig, zeker wanneer de vogel zich niet goed laat zien en in elkaar gedoken zit. Dit houdt het vogelspotten spannend en uitdagend. Ook flamingo, lepelaar, kluut, steltkluut, tureluur, grutto, wulp, regenwulp, zwarte ibis, zwarte ruit, groenpootruit en visarend werden aan de daglijst toegevoegd. We leerden steeds beter het onderscheid tussen bontbekplevier, kleine plevier, strandplevier, zilverplevier, drieteenstrandloper en bonte strandloper. We zagen audouin's meeuw, dunbekmeeuw, geelpootmeeuw, kleine mantelmeeuw, kokmeeuw en zwartkopmeeuw. Op een smalle rib zaten enkele reuzensterns van de warme najaarszon te genieten. De zwarte kop was al aan het verkleuren, wat duidt op het overgangskleed. De determinatie van vogels in eclipskleed is nu eenmaal wat lastiger en zorgt regelmatig voor enige discussie. 's Avonds voor het warm eten, onder het genot van een pilsje of wijntje, kwamen we bij het lijsten op een tussenstand van 102 soorten.

Dag 3: donderdag 1 oktober 2015 *Binnenland - Baixo Alentejo, Mértola en Castro Verde*

Vandaag verlaten we het kustgebied om een uitstapje te maken naar de binnenlanden van de Baixo Alentejo. We hopen hier diverse steppenvogels en roofvogels te kunnen scoren. De afgelopen jaren zijn op het Iberisch schiereiland ruim vierhonderd broedparen Spaanse keizerarenden geteld, waarvan elf koppels in Portugal. "De populatie keizerarenden gaat gelukkig weer vooruit", vertelt Godfried niet zonder trots. "Inclusief jongen zijn er op dit moment ongeveer duizend exemplaren. Nadat de juvenielen zelfstandig zijn, worden ze door hun ouders uit het broedterritorium verdreven en leiden dan een zwervend bestaan. Ze jagen graag op konijnen en die zitten hier genoeg.

De meeste keizerarenden die we tegenkomen zijn juvenielen”, aldus Godfried. Overal kom je blauwe eksters tegen. Dit zijn volgens onze gids erg sociale vogels waarbij de ‘singels’ hun soortgenoten helpen met het maken van het nest en het voeren van de jongen. Ook op het Iberisch schiereiland zie je de laatste jaren de grootte van de populaties afnemen, dit ten gevolge van aantasting van de biotopen. Een van de oorzaken hiervan is de verdergaande verstedelijking evenals het gebruik van pesticiden. “De organisatiegraad van de vogelbeschermers en -vrijwilligers is hier niet zo hoog als in Nederland en kent nog niet zo’n lange traditie.”

Steppengebied

Na ruim een uur rijden kwamen we in een uitgestrekt open gebied met graslanden en weidse akkers. Tijdens een korte sanitaire stop onderweg zagen we enkele Provençaalse grasmussen, blauwe eksters, rode patrijzen, grauwe gors en hoorden we het geluid van een thekla leeuwerik. Nadat we de lunch in het dorpje Mértola hadden ingekocht ontdekten we onze tweede grijze wouw van deze vogelreis. Een gigantische monniksgier, met een spanwijdte van wel drie meter, kwam langzaam met behulp van de thermiek over ons gevlogen. Wat een enorm beest is dat! Die middag zijn we op verschillende plaatsen gestopt en hebben enkele korte wandelingen gemaakt. Op grote afstand zagen we enkele raven en een groepje zwartbuikzandhoenders. Ook een griel liet zich mooi bekijken, hoewel dit exemplaar maar kort in beeld was. Op een gegeven moment cirkelden er vijf vale gieren en twee jonge Spaanse keizerarenden (2^e en 3^e kalenderjaar) boven onze hoofden, wat een unieke ervaring! Bij een hoger gelegen, verlaten kapelletje hebben we geluncht aan een lange stenen picknicktafel. Het weidse uitzicht over de uitgestrekte akkers was adembenemend. Een Spaanse keizerarend, havikarend en steenarend konden we deze middag op onze soortenlijst bijschrijven. Een steenuil op een stapel stenen ontkwam niet aan onze scherpe blikken. In een klein Portugees dorpje reden we een doodlopende weg in en zagen daar, naast een rode wouw, een groepje Spaanse mussen die met elkaar in de weer waren. Aan het einde van de middag wilde onze gids nog bij een brug gaan kijken op zoek naar de blauwe rotslijster. En ja hoor, na enig speurwerk kon iedereen deze soort door de telescoop bekijken. Bij het dieper gelegen beekje vloog een grote gele kwikstaart en hoog in de lucht enkele rotszwaluwen. “Het is vandaag meer een roofvogeldag dan een steppenvogeldag geworden. We hebben jammer genoeg geen kleine of grote trappen kunnen ontdekken. Maar dat kan misschien aan de temperatuur (25-30°C) liggen”, verklaart Godfried. Later deze week zou de kleine trap alsnog aan de lijst worden toegevoegd. Aan het einde van de dag hebben we 20 nieuwe soorten kunnen bijschrijven. Het subtotale komt daarmee op 132.

Monniksgier

Dag 4: vrijdag 2 oktober 2015

Op zoek naar de Griel

Oost-Algarve - Castro Marim en Guadiana rivier

Na een smakelijk en gevarieerd ontbijt reden we vandaag om acht uur naar een naburig stoppelveldje waar Godfried hoopte op de aanwezigheid van grielen. De groep ging uit haar dak toen bleek dat er wel 25 grielen verstopt zaten tussen de graanstoppels. Ze zijn zo gecamoufleerd dat je goed moet kijken om ze in het korte gras te ontdekken. Grielen zijn over het algemeen ’s nachts actief en rusten overdag uit op dit soort akkertjes. Ze hebben een dikke kop en opvallend grote, gele ogen met een zwarte pupil. In Nederland is de griel helaas verdwenen als broedvogel.

Na deze enerverende waarneming rijden we door naar de monding van de Guadiana rivier bij Vilareal de Santo António. Dit getijdegebied met bijbehorende zoutpannen van Castro Marim ligt in het uiterste oosten van de Algarve op de grens met Spanje. Nadat we een verharde pier langs de Guadiana rivier afrijden zien we rechts van de weg bij enkele plassen tientallen huismussen zich tegoed doen aan de vele zaden. Een ijsvogel scheert laag over het water en duikt vervolgens naar vis, een mooi schouwspel. Een groepje sint helenafazantjes strijkt neer in de voor ons liggende bremstruiken. Dit tropische vogeltje behoort tot de familie van de prachtvinken en komt oorspronkelijk uit Afrika. Iedereen kon vervolgens de witgesterde blauwborst en fitis bekijken.

Bij de zee aangekomen ontdekte Ruben enkele jan-van-genten, die redelijk dicht aan de kustlijn voorbij kwamen gevlogen. Later deze reis zouden we deze enorme zeevogel tijdens de boottocht beter kunnen bekijken. Na een koffiestop en lunchinkopen hebben we onze middagmaaltijd bij het bezoekerscentrum van Castro Marim genuttigd. Dit ietwat gedateerde informatiecentrum bood een desolate indruk. De natuur buiten gaf ons een realistischer beeld van de werkelijkheid. De rondwandeling hier leverde niet zoveel nieuwe soorten op, waarschijnlijk door de lage waterstand. Enkele steltlopers en een jagende bruine kiekendief. Vervolgens zijn we

Roodborsttapuit

stroomopwaarts gereden, waar we bij een vrijstaand gebouw in de dichte struiken een Provençaalse grasmus zagen. Ook tientallen audouin's meeuwen, kleine zwartkoppen en wederom roodborsttapuiten. In de buurt van Odeleite hebben we een korte wandeling door heuvelachtig gebied gemaakt. Het was erg warm die middag, rond de dertig graden. We zagen een noordse gele kwikstaart, volgens Godfried een niet alledaagse soort voor dit gebied. Even later was onze eerste grijze gors een feit, hoewel niet iedereen deze soort goed gezien had. Datzelfde gold ook voor de appelvink en houtduif. Medereizigster Greta kreeg deze middag als bijnaam 'Greta Arendsoog', vanwege haar scherpe blik. Maar weinig vogels konden aan haar aandacht ontsnappen. Ze speurde constant de velden en horizon af op zoek naar bijzondere soorten. 's Avonds bij het lijsten was er discussie of de noordse gele kwikstaart als officiële soort op de lijst mocht komen. Er werd besloten om de soort als 'bijschrijfsort' te noteren. De teller staat op dit moment, met 9 nieuwe soorten erbij, op 141.

Dag 5: zaterdag 3 oktober 2015

Hop

Zuidwest Algarve - Lagoa dos Salgados en Monchique

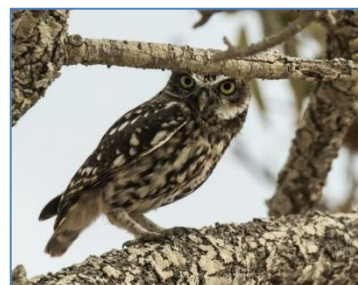
Op deze vijfde dag verlaten we ons hotel in Tavira en verhuizen naar Sagres in het uiterste zuidwesten van continentaal Europa waar we de laatste drie nachten zullen doorbrengen. Nadat we eerst een groepsfoto hadden gemaakt reden we net na achten richting het waterrijke Lagoa dos Salgados. Daar aangekomen zagen we twee hoppelende hopen op een grasveld. Ook hier weer veel tapuiten, roodborsttapuiten en graszangers in de dichtbegroeide struiken. Je kon merken dat de vogeltrek van kleine zangertjes al goed op gang was gekomen. Dit plas-drasgebied ligt tien kilometer ten westen van Albufeira en is een van de meest belangrijke voor steltlopers en pleisterende en foeragerende watervogels in de hele Algarve kustzone.

We zagen hier onder andere kuif- en theklaleeuwerik, zwarte ibis, flamingo, kleine zilverreiger, koereiger, krooneend, witoogend, bruine kiekendief, rosse fluiteend, zwarte stern en witvleugelstern. We liepen over een vlonderpad richting de zee. Dit was de moeite waard en bood een mooi uitzicht over de uitgestrekte waterplas. Nadat we tussen de middag bij een klein wegrestaurant lekkere broodjes hadden gegeten brachten we een bezoek aan Monchique. Deze 902 meter hoge bergtop bereikten we via een mooie kronkelweg. Hier aangekomen werden we verrast door de ontdekking van maar liefst zes grijze gorzen. Degenen die de grijze gors gisteren hadden gemist of niet goed hadden gezien, konden de schade nu dubbel en dwars inhalen. In een antennemast zat een blauwe rotslijster, vanwege het tegenlicht was zijn blauwe kleur minder goed zichtbaar. Ruben ontdekte iets verderop een draaihal (die hij helaas als enige had gezien) en een juveniele beflijster. Tijdens de afdaling van de Monchique hebben we een naaldbos bezocht op zoek naar soorten als kuifmees en goudhaan. Na het afspelen van een geluidsopname liet de vuurgoudhaan zich mooi bekijken. Wat een beweeglijk vogeltje is dat. Helaas geen kuifmees. Godfried legt uit hoe kurkeikenbossen worden geëxploiteerd. Elke negen jaar wordt de boom van zijn kurken bast ontdaan en krijgt dan een cijfer op de stam. Dit gaat niet ten koste van de sapstromen, zodat de boom niet afsterft. Vanwege de productie van kunststof kurken en draaidoppen komen de traditionele kurken en dus ook de economische betekenis van kurkeiken onder druk te staan. Een interessant verhaal. Aan het begin van de avond komen we aan in ons overnachtingshotel Memmo Baleeira in Sagres. Een sjiek viersterren hotel met uitzicht op een pittoresk haventje en de Atlantische Oceaan. Op het grasveld voor het hotel konden we de hop, gele kwikstaart en oeverloper spotten. Vandaag hebben we met 99 waargenomen soorten het eerdere dagrecord van 80 verbroken. De totaalstand staat inmiddels op 151 soorten.

Dag 6: zondag 4 oktober 2015

Boottocht op zee - Sagres Peninsula

Vandaag gaan we een boottocht op zee maken en hopen diverse pijlstormvogels, kleine en grote jagers en jan-van-genten te kunnen spotten. Er was afgesproken dat we ons om kwart voor acht bij de receptie van het hotel zouden melden en om acht uur bij de aanlegsteiger van de firma Cape Cruiser in Sagres. We voeren uit in twee boten, zwemvesten aan en dat was ook hard nodig want het was windkracht 3 tot 4 uit het zuidwesten. In de ene boot zaten we als (Portugese) sardientjes in een blik, dat noemden ze ‘te paard’, en in de andere zaten ze juist niet vast, dus dat was wel uitkijken met die stampende golven en maar één hand over om de verrekijker vast te houden! Ondanks of misschien juist dankzij de ingenomen pillen waren een aantal deelnemers overmand door zeeziekte, vooral toen onze begeleiders rijkelijk strooiden met visaas, genaamd ‘chum’ (maatje in het Engels). Wat gaf dat een ongelofelijk vieze geur. Het werkte wel, we werden beloond met vier soorten pijlstormvogels (kuhls, grauwe, grote en vale), drie soorten jagers (kleine, middelste en grote), stormvogeltjes (helaas geen wilson’s) en heel veel jan-van-genten. Na twee uur op volle zee werden we op de terugreis getrakteerd op een Hamerkophaai, op nog geen twee meter afstand van de boot, een bijzondere waarneming. Langs de kliffen spotten we een slechtvalk en rotsduiven. Na de middaglunch reden we naar de vogeltrekpost op Ponta de Sagres waar de wind nog verder aanwakkerde en er dus niets te zien was, behalve een steenuil op een rotsblok en de alom aanwezige roodborsttapuiten. Inmiddels begon het te regenen en zijn we in de bussen gestapt om een mooi steppe-terrein op te zoeken waar we uiteindelijk dan toch beloond werden met de ontdekking van een kleine trap. Een lang verwachte wenssoort. Ook zagen we een rode patrijs, alpenkraai, grauwe gors en thekla leeuweriken. Een uitstapje naar Cabo de San Vicente leverde veel toeristen en weinig vogels op, dus besloten we om terug te gaan naar het steppegebied, op zoek naar de ortolaan. We vonden een hele groep van deze moeilijk te spotten soort en daarnaast nog een kortteenleeuwerik. Alles bij elkaar een geslaagde dag (subtotaal 171 soorten).

Steenuil

Dag 7: maandag 5 oktober 2015

Ponta de Sagres en Cabo de San Vicente

Tijdens de laatste vogeldag besteden we aandacht aan het observeren van de vogeltrek op de mooie landtong Ponta de Sagres, vlakbij ons hotel en 's middags bij de meest zuidwestelijk gelegen Cabo de San Vicente. Deze morgen vroeg uit de veren, nog voor het ontbijt, om bij zonsopgang zeevogels te spotten op de kaap bij het hotel. Bij een harde wind uit het zuidwesten (kracht 4 tot 5) was er helaas geen trek, wel zagen we jan-van-genten, kuhls pijlstormvogel, vale pijlstormvogel en een kleine jager. Onze volgende stop was Ponta de Sagres, de vogeltrekpost. Hier ook last van de harde wind en dus geen trek. De steenuil van gisteren zat nog op zijn steen, verder nog een sperwer gezien. In het nabije bos hoorden en zagen we grote bonte spechten en een bonte vliegenvanger. Na de lunch reden we naar Cabo de San Vicente. Hier hebben we, naast een paar toeristische kiekjes, een groep geelpootmeeuwen van dichtbij bewonderd en gefotografeerd. Verder was er vandaag niet veel bijzonders te zien op dit meest zuidwestelijke puntje van Europa. We besloten om terug te gaan naar het steppegebied om de ortolaan nog goed te kunnen zien. Dit leverde behalve ortolaan (goed in beeld), een alpenkraai, rode patrijs en grijze en grauwe gors op. Op de terugweg zijn we gestopt bij een kweldergebied, hier zagen we steltkluten, oeverlopers, bontbekplevier, kleine zilverreiger en drieteenstrandloper. Op deze dag één nieuwe soort: kuifaalscholver. Samenvattend hebben we in totaal over de hele reis 172 soorten gezien.

Dag 8: dinsdag 6 oktober 2015

Terugreis Faro-Amsterdam

We pakken deze morgen al vroeg onze koffers en rijden om half zeven richting Faro. Het is nog rustig op de wegen in de Algarve. Nadat Ruben zijn huurbus had ingeleverd konden we rond acht uur inchecken bij de balie van Transavia. We namen hier afscheid van onze gids Godfried, onder dankzegging van zijn uitstekende begeleiding tijdens deze vogelreis. Om 14.00 uur Nederlandse tijd landden we veilig op Schiphol, waar ook gids Ruben hartelijk bedankt werd voor zijn enthousiaste begeleiding.

Samenvattend was deze najaarsvogelreis met BirdingBreaks een onvergetelijke. Het reisgezelschap, dat bestond uit twaalf deelnemers, was goed aan elkaar gewaagd en groeide in de loop van de dagen naar elkaar toe. Er ontstond een gezellige en informele sfeer waarbij het spotten en fotograferen van vogels niet uit het oog werd verloren. De deskundige begeleiding door Godfried en Ruben droeg daar zeker aan bij. De gekozen accommodaties waren prima en het weer uitstekend (tussen de 20 en 30 graden Celsius). Qua aantal gespotte vogels zijn we op 172 soorten uitgekomen, wat niet slecht te noemen is. Opvallende waarnemingen waren onder andere: Spaanse keizerarend, dwergarend, havikarend, steenarend, visarend, grijze wouw, rode wouw, monniksgier, vale gier, purperkoet, woudaapje, ooievaar, zwarte ooievaar, flamingo, blauwborst, grauwe gors, grijze gors, sint helenafazantje, hop, blauwe ekster, kleine trap, griel, ortolaan, rode patrijs, zwarte ibis, zwartbuikzandhoen, zwartkopwever, audouin's meeuw, dunbekmeeuw, jan-van-gent, kleine en grote jager en diverse pijlstormvogels.

Tekst en foto's: Peter Noy
(Jenny Brook, dag 6 en 7)

Het reisgezelschap (12 deelnemers en 2 gidsen)

Vogel in de Maashorst... 'het Smelleken'

Het heeft er even niet op geleken, maar het wordt toch echt winter. Om het Smelleken in onze omgeving te willen zien, moeten we in de herfst en winter op onze hoede zijn. Op de telpost is deze vogel vaak te zien, echter maar weinigen weten er iets over te vertellen. Vandaar dat deze vogel nu in het spotlicht gezet wordt. Het Smelleken is de minst opvallende Europese stootvogel, maar heeft wel degelijk enige volstrekt individuele kenmerken; het is de kleinste en welhaast snelste valk, die veel vaker dan welke valk ook laag boven de grond jaagt. Het mannetje heeft blauwgrijze bovendelen en een zwarte staartband. Wijfjes en jonge vogels zien er in de vlucht van boven bruin uit. De staart van het Smelleken ziet er korter uit dan die van een Torenvalk. Met vlugge vleugelslagen zoekt de vogel in lage en snelle vlucht naar prooidieren, hoofdzakelijk vogels, maar ook insecten, hagedissen en muizen. Zijn Latijnse naam *Falco columbarius* betekent duifachtige valk. Deze benaming duidt vermoedelijk op de blauwgrijze rugkleur van het mannetje wat lijkt op die van de Houtduif, daarnaast hebben ze een beetje een duifachtige vlucht. Smelleken is afgeleid van de oude Franse en Duitse namen *Esmeril* respectievelijk *Smerle*. Hoewel de betekenis van deze namen niet vaststaat, bestaan daarover wel enige theorieën, waarvan de achterliggende gedachten misschien naast elkaar in tijd zijn ontstaan. Zo zou het gevormd zijn uit de Oudhoogduitse naam *Smiril*, afgeleid van *Schmirgel*. Dit is een ijzerhoudend gesteente van donkerblauwe of bruine kleur, derhalve overeenkomend met de kleuren van het mannetje respectievelijk het vrouwtje. Anderen menen dat de naam een afleiding is van het Latijnse *Merula* (Merel). In dat geval kan bedoeld zijn dat het Smelleken of zo klein is als de Merel of de Merel vaak als prooivogel slaat. Een derde opvatting is dat de naam werd gebaseerd op het Griekse woord *Smaris*, zijnde de naam van een vis, het bermpje, dat destijds de kleinste vis was die men kende, zoals ook deze vogel de kleinste onder de roofvogels is. Het Smelleken jaagt doorgaans op kleine zangvogels, die hij laag en snel vliegend probeert te verrassen. In Brabant werd deze vogel dan ook Leeuweriksvalk of Mussenklamper genoemd.

Ook vroeger werd het Smelleken regelmatig als doortrekker en wintergast in Brabant vernoemd, vooral aangetroffen op de grote heidevelden. Het Smelleken is een broedvogel van toendra's, hoogveengebieden en heidevelden in Noord-Europa, Scandinavië, Finland, Ierland, Noordwest Engeland en IJsland. De vogels broeden in oude kraaiennesten of ze maken een nest op de grond tussen de heidestruiken. Het vrouwtje legt vijf tot zes eieren met een legpauze van twee dagen tussen twee opeenvolgende eieren. De jongen komen met dezelfde tussenpozen uit het ei. Het resultaat is, dat het oudste jong vaak veel groter is dan het jongste. Dit zien we veel bij stootvogels en uilen. In de zestig dagen die het duurt voordat de eieren uitkomen en de jongen kunnen vliegen zorgt het mannetje voor het voedsel van moeder en kroost. Daarna, in de tijd dat de jongen verder opgroeien, gaat het wijfje ook op jacht voor de jongen. De vogels die wij hier zien zijn voornamelijk Noorse en Zweedse vogels. Een heleboel trekken naar zuidelijker oorden, echter zo'n 1.000 tot 2.000 vogels verblijven hier in de winter. Vooral op de Brobbelbies is deze vogel waar te nemen, getuige de vele meldingen die hier gedaan zijn. De telpost wordt in de winter niet bemenst, maar kom toch regelmatig hier kijken, het is ook in de winter zeer de moeite waard.

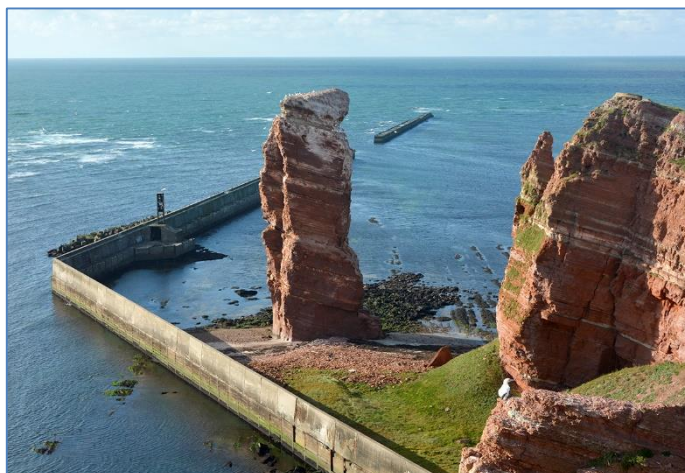
Smelleken (foto John Hermans)

Jan-Willem Hermans

Reisverslag lang weekend Helgoland en Düne

Vrijdag 25 september 2015

Om kwart voor vier in de ochtend schrik ik wakker van wekker en iPhone! Goede morgen! Koffer en tas zijn gepakt, lunchpakket is klaar. Ja opstaan en ontbijten. Voor een ieder is dat anders, maar Peter en ik willen wel een beker koffie. Om half vijf zijn Tineke en Peter bij ons en gaat de reis naar Helgoland beginnen. Bij De Groenhoeve te Uden heeft zich al een hele groep Vogelaars verzameld! Zij staan daar in het donker verborgen wakker te worden. Op naar Cuxhaven om met de boot naar ons geliefd vogeleilandje te varen. De eerste

Lange Anna

Kokmeeuwen, Eiders en Alken worden op de achtersteven van de catamaran al gespot. Om 12.37 uur was Helgoland in zicht. Op de boot hadden wij het gevoel in een rups te zitten, alleen de floss voor een gratis ritje ontbrak. Op weg naar ons onderkomen, de Jeugdherberg, werd er druk gevogeld. De eerste ooha-beleving was een prachtige Sperwer, even later werd er een IJseend gescoord, Tapuiten en Graspiepertjes. Op het strand grenzend aan onze Jeugdherberg werden wij verrast door een Kemphaan, een Gele Kwikstaart, een Tapuit en Graspiepers. Op het water prachtige Eiders en Aalscholvers. De 256 treden naar de Lange Anna werd beloond met minstens tweehonderd Jan-van-Genten, enkele nog met jongen. Een geweldig mooie waarneming, zoals deze vogels vliegen, op de rotswanden zitten, elkaar met de snabels begroeten en hun jong koesteren. 's Avonds op weg naar het dorp meenden wij een Watersnip of een Bokje voorbij te zien komen, jammer, maar je moet het wel zeker weten. De cappuccino in de Bistro was heerlijk, nadat wij al op drie plekken te vergeefs binnen waren geweest. Wat ons verbaasde was dat er binnen gerookt werd.

Zaterdag 26 september 2015

Om half acht waren vele Udense vogelaars buiten vogels aan het spotten. In een half uur hadden sommigen al zeventien soorten waargenomen, terwijl de aankomstdag slechts 44 soorten werden gescoord. Na een enerverend ontbijt gaat iedere vogelaar zijns weegs of in groepjes om de hoogst mogelijke scores te halen met de meest bijzondere soorten. Voor ons werd het vandaag richting eilandje Düne. Met een pont voeren zo'n vijftigtal mensen richting Düne. Een heel

De Zeehonden rusten op het strand

verrassend gebiedje met prachtige stranden, vakantiehuisjes in de duinen en zelfs een boerderij en restaurant. Hoogtepunten naast het observeren van de Zeehonden, die zich heerlijk in het zonnetje lagen te drogen was het geluid van de Waterral, gelijkend op een schreeuwend varken.

Helaas liet het vogeltje zich niet zien. Op het eilandje bevinden zich twee ‘meertjes’. Bij het eerste zagen wij een aantal Wilde Eenden, een Smient en een Wintertaling. In het tweede meertje hoorden wij tot vier keer toe het ‘schreeuwende varkentje’ even zagen wij een jong Waterhoentje aan voor de zo graag geziene Ral. Na een heerlijke middagpauze met een verrukkelijke vissoep hebben wij onze wandeling vervolgd met prachtige plaatjes van Goudplevieren, Tapuiten, een Sneeuwgorz, Oeverlopers, Bontbekplevieren, Tureluurs en het geluid van de Wulp. Doodmoe maar voldaan weer terug in de Jeugdherberg wachtte ons een uitgebreid diner, dat afgesloten werd met het invullen van de vogellijst en de verrassende pubquiz, die Leo te berde bracht. De aanwezigen werden in zes groepen verdeeld, middels nummertrekking. De vragen die door de groepen beantwoord moesten worden hadden niet allemaal betrekking op vogels. Dus de kans van winnen was redelijk gespreid. Toch had de groep waarin Peter zich bevond de allerhoogste score tot groot genoegen van de zogenoemde groep ‘de Drieteentjes’.

Heel veel Tapuiten op het eiland Düne

Zondag 27 september

Ontbijt met eitje! Het belooft een zonnige zondag te worden. Veel optimisten kleden zich in T-shirt met korte mouw (brr). Wij besluiten een rondje eiland Helgoland te lopen met ons grootste doel ‘de Bladkoning’. Voordat wij richting duinen gaan, zien wij op het strand een aantal vogelaars van een andere club, zij zien beslist iets bijzonders, dus gaan wij toch ook eerst daar maar even kijken. Onze nieuwsgierigheid wordt beloond. Een Zwarte Zeekoet (boe), de Duitsers die er ons op attent maakten verstonden het woord koet als koe en zeiden boe.

De wandeling door de duinen richting dorp werd grandioos beloond door het zicht op binnenvallende Vinken, tientallen, misschien wel honderden! En een enkele Pimpelmees. Langs de zee waren Eiders, Jan-van-Genten en meeuwen te zien. Op de kade Tapuiten en Graspiepers. Op weg naar het kerkhof, op zoek naar de Bladkoning, hadden wij prachtig zicht op het eiland Düne en ook van hieraf konden wij de zeehonden door de telescoop zien.

Lotgenoten vertelden ons dat zij op weg waren naar de Klapekster, toch vervolgden wij eerst onze weg om het doel van vandaag gerealiseerd te krijgen, dus op naar kerk en kerkhof. Er heerste een serene stilte, enkel hele hoge piepjes en tikjes. Ja, de Goudhaantjes lieten zich in groten getale zien. Het Roodborstje vond steeds een plekje op een grafsteen, zeer aandoenlijk, tientallen Huismussen vlogen op uit de klimop, een heerlijk thuisgeluid. Echter de Bladkoning hield zich nog schuil evenals de Kleine Vliegenvanger, de Bonte Vliegenvanger en de Grauwe Vliegenvanger, die al wel door andere vogelspotters warenesignaleerd. Om de Bladkoning op te wachten, namen wij buiten op het terras voor de kerk een heerlijk kopje koffie en warempel in de boom tegenover ons terras liet de Bladkoning zich in vol ornaat zien, het vogeltje verschilt duidelijk van het Goudhaantje met zijn opvallende lichtgele wenkbrauwstreep boven een donkere oogstreep en feller kleuren, bovenzijde grijsgroen, onderzijde vuilwit, poten middelbruin. Brede geelwitte vleugelstreep op toppen van grote dekveren en kortere, minder opvallende tweede vleugelstreep op toppen van middelste dekveren. Tertials (vooral kortste twee) met geelwitte zomen. Een cadeautje bij de koffie! Ja soms komt het geluk zomaar aan je voorbij.

Nu op zoek naar de Klapwiekster, maar helaas ons speurwerk werd enkel beloond met het zien van tientallen Graspiepers, Roodborstjes en af en toe een Sperwer, een Torenvalk en een Slechtvalk. Op weg naar Lange Anna, een rode rotspunt aan het einde van het eiland, zagen wij een prachtexemplaar vrouwtje Torenvalk, dat zich tegen de rotswand plakke om zich even later als een balletje naar beneden te laten vallen om een vogeltje te vangen en het op een richel van de rotswand te verschalken. Verder was het genieten van de manier van leven van de Jan-van-Genten, prachtige exemplaren met jongen, maar voor sommige Genten was een korter leven beschoren, gehangen aan de draden van hun eigen nest, opgedroogd en lijkend op een mummie. Triest maar dan word je geconfronteerd met het zware bestaan van vogels, een ware struggle for live! Koud en hongerig vielen wij op de klep! Na een heerlijke maaltijd van aardappelen, rode kool en braadvlees met ijsje toe, maakten wij nog een wandeling naar het dorp voor een kopje cappuccino. Bij thuiskomst was het paniek, het huisalarm ging af, een vreselijk kabaal dat wel vijftientig minuten aanhield en in geen velden of wegen was er hulp te bekennen, ook na telefonisch contact alleen maar een bandje dat je kon inspreken. Uiteindelijk had een van de andere gasten de huisbaas bereikt, die het alarm kon uitzetten, oorzaak van deze consternatie was het gebruik van een nooduitgang. Echter slechte zaak dat na het afgaan van het alarm niet gereageerd werd. Gelukkig heeft ieder de nacht goed doorgebracht en konden wij met frisse moed onze laatste dag op Helgoland invullen.

Maandag 28 september

Een heerlijk rustige en zonnige dag, weinig nieuwe waarnemingen, maar wel volop genoten van het vele kleine spul dat binnen viel en de vele Sperwers en Torenvalken die optrekken met het kleine gevogelte waarmee ze zich voeden. Verschillende plukplaatsen getuigden daarvan. Op weg naar de Lange Anna om afscheid van haar te nemen ontdekten wij dat de Jan-van-Genten voor een groot gedeelte vertrokken waren, op weg naar warmere oorden. Een enkeling die achter gebleven was had nog de zorg voor zijn nazaat. Het was een desolaat gezicht. Mais c' est la vie! Eveneens zoals anderen rustig picknickend een Bokje en een Velduil voorbij zien komen, wat een boffers om dergelijke prachtexemplaren cadeau te krijgen. Ja soms is vogelen echt geluk hebben!

Tonny Vlamings-Donkers (tekst) en Peter Huijs (foto's)

Genieten van de Jan-van-Genten

In gesprek met...

In gesprek met... 'Wim Gremmen'

Toen mijn broer Peter Noy mij enkele weken geleden vroeg om deze rubriek over te nemen van Liesbeth Verkaar, aarzelde ik even.

Liesbeth heeft namelijk jarenlang op een meer dan uitstekende manier diverse leden (40 personen, red.) van de Vogelwacht geïnterviewd en gezocht naar de 'mens' achter de vogelaar. Ik vind het een boeiende

rubriek omdat het een inkijkje geeft in het leven van een vogelaar. Wat zijn de drijfveren om een passie te hebben met de natuur en de vogels. Bij sommigen van hen neemt het een groot gedeelte van hun vrije tijd in beslag! Na deze aarzeling wist ik dat het leuk en boeiend is deze traditie voort te zetten en ging welgemoed op pad om Wim Gremmen in Berghem op te zoeken.

Wim woont sinds drie maanden samen met zijn vrouw Joke in een seniorenwoning in het centrum van Berghem. Vanwege gezondheidsredenen hebben ze voor deze woning gekozen. Beiden zijn zeventigers en al ruim vijftig jaar actief met de natuur en de vogels. De laatste jaren is Joke niet meer zo actief, met name als gevolg van haar afnemende mobiliteit. Als eerste vertelt Wim mij dat de vogels weer zijn teruggekeerd in dit straatje, wat gelegen is aan een struweel van bosjes en struiken en pal grenzend aan een kerkhof. Hij liet mij zien wat 'zijn geheim' is: zijn hele schuurtje achter in het tuintje hangt vol met zeker een tiental vogel voederhuisjes en -kokers gevuld met allerlei lekkers voor zijn gevederde vrienden. Wim heeft het Vuurgoudhaantje, Grote Bonte Specht, Kuifmees en allerlei andere vogels al zien snoepen van het vele lekkers. Hij kan nog wel eens de tientallen Gierzwaluwen missen die hij bij zijn vorige woning zag vliegen. De mensen uit de buurt kennen Wim al: hij staat soms uren bij een kerk in de buurt te kijken, waarbij de mensen zich dan hardop afvragen wat hij daar uitspookt. Wim legt dan uit dat hij de Slechtvalk observeert die in de kerktoren woont. Van kijken komt dan gewoonlijk niets meer en het wordt meer 'buurten' met de dorpsgenoten.

Zijn eerste schrede op het vogelpad was het maken van een volière in de zestiger jaren. Hij kweekte met name kanaries. Maar de lol ging daar langzamerhand vanaf omdat de liefde voor de kooivogels een ondergeschikte rol had ten opzichte van het competitieve element van toernooien en prijzen winnen. Wim keerde toen terug naar de 'echte natuur'. Dit paste beter bij hem, geboren op een boerderij in de polders bij Deursen en Berghem. Als kind was hij altijd te vinden buiten in de polders. De liefde voor vogels en natuur is hem met de paplepel ingegoten. Zo'n veertig jaar geleden komt hij voor het eerst in aanraking met IVN Oss en gaat bij de vogelwerkgroep van het IVN actief aan de gang. Wim heeft namelijk vijftien jaar als beheerder voor de Kinderboerderij in Oss gewerkt. Hier kwam hij terecht nadat hij fysiek was afgekeurd voor het werk in de bouw. Wim heeft veel gedaan voor de Vogelwerkgroep Oss. Een kleine opsomming: hij geeft piepcursussen en gaat de heide op met de deelnemers. Soms moet hij dan oneindig veel geduld hebben als een deelneemster nog een keer vertwijfeld aan Wim vraagt of ze nu echt de 'vinkenslag' heeft gehoord terwijl hij al diverse keren aan de cursisten het typische gezang van de Vink heeft uitgelegd. In 1990 start de ruilverkaveling van het Herperduin. De doelstelling is om meer loofbos te creëren wat dan weer ten goede komt aan de natuur. Gedurende twintig jaar heeft Wim vervolgens een gebied van zeventig hectare in beheer om de zogeheten BMP (Broedvogel Monitoring Project) uit te voeren. Hij gaat in dat gebied elk voorjaar alle broedvogels tellen. Dit doet hij een keer of acht gedurende twee uur. Hij merkt op dat in de negentiger jaren langzamerhand de denkwijze van bestuurders en inwoners van Oss en Ravenstein verandert. Waar eerst de focus ligt op het economische nut (productiebos), wordt later het accent gelegd op natuurbos.

Oss en Ravenstein gaan zich samen sterk maken voor een gezond Herperduin. Als de Vogelbescherming honderd jaar bestaat wint Wim met zijn vogelwerkgroep een prijs van duizend gulden. Ze kopen hier honderd bomen voor, die ze tot 'dood' hout maken (ringen, red.) waar spechten op af komen en vervolgens de hollenbroeders. "Ik weet dat het natuurbeheer van de Maashorst hier ook al enige tijd op afgestemd wordt. Uiteindelijk mogen ze die duizend gulden houden. Het is toch raar dat je moet betalen om de natuur te verbeteren", merkt Wim op. Er zijn ook nadelen aan het stimuleren van een natuurbos. Er is nu heel veel recreatie in het Herperduin. Dit kan de natuur ook verstoren. Denk aan loslopende honden en dergelijke. Er zijn nu minder Nachtzwaluwen en Huismussen dan voorheen.

Lidmaatschap Vogelwacht Uden

Hoe is Wim terecht gekomen bij Vogelwacht Uden? Hij legt uit dat hij ongeveer twintig jaar geleden een jaar of drie de vogeltrektelling heeft gedaan op de dijk in Marcharen. Maar hier stond hij altijd in zijn eentje te tellen en dat beviel hem niet zo goed. Hij kende Jan Verhoeven uit Uden en belde hem op. Hierna ging hij de Udense trektellers versterken en is vanaf die tijd van augustus tot en met november vaak te vinden op de Telpost Brobbelbies-Noord. Henk van den Acker en Martien van Dooren zijn ook trouwe tellers. Daarnaast zijn Arend Vermaat, Leo Ballering, Willie de Vries, Peter van de Braak, de gebroeders Hermans en vele andere vogelaars geregeld te vinden bij 't Benkske' om mee te helpen met het tellen van de vogels. Wim gaat bijna elke dag op zijn (elektrische) fiets naar de Brobbelbies, 's zomers van 8.00 uur tot later in de middag en gedurende de herfst van 9.00 uur tot ongeveer 13.00 uur. Hij fietst er in een klein uur naar toe. Ik luister met veel ontzag naar zijn verhaal en vind het geweldig en bijna ongelooflijk dat iemand zoveel tijd steekt in zijn hobby! Maar wat moet een club beginnen zonder deze enthousiastelingen! Wim is in de tachtiger jaren enkele keren samen met zijn vrouw Joke mee geweest op excursie naar een Waddeneiland. Hij heeft het nog meegemaakt dat Jan-Willem zijn vriendin (zijn huidige echtgenote) meenam. Nog een 'wapenfeit': omdat Wim van twee werkgroepen lid is (Oss en Uden) heeft dit mede de samenwerking tussen de beide verenigingen vergroot.

Wim Gremmen (links voor) bij de telpost

De vrouw van Wim, Joke, heeft jarenlang zijn enthousiasme voor het vogelen gedeeld maar doet het nu wat rustiger aan. Ze hebben samen drie dochters die de grote liefde voor natuur en vogels helaas niet delen met hun vader. Zo nam Wim ooit zijn tienjarige dochter mee tijdens een van zijn poldertochten. Ze vroeg zich namelijk al een tijd af wat papa toch altijd deed in die polders, waar hij zoveel van zijn vrije tijd doorbracht. Ze fietsten een stuk door de polders, waarna ze duidelijk liet blijken: "is dit nu alles...". Vanaf dat moment gaat ze dus niet meer mee! Het liefst struint Wim rond op zijn fiets om alles rustig te bekijken en te inventariseren. Elk jaar als de vogeltrek is afgelopen gaat hij de (geringde) ganzen opzoeken om deze te lokaliseren en te fotograferen. Hij geeft vervolgens de ringgegevens door waarmee de instanties kunnen achterhalen welke ganzen de trekkers zijn en welke in Nederland overwinteren. Vorige week heeft hij ongeveer negenduizend Kolganzen gespot en heeft daarbij zeven ringen kunnen aflezen en de gegevens doorgegeven. Bovenstaand interview geeft aan dat Wim heel veel doet voor Vogelwacht Uden en Vogelwerkgroep Oss. Zelf wil hij hier niets van horen, omdat hij zich als een bescheiden man opstelt die het allemaal heel 'gewoon en vanzelfsprekend' vindt. Voor mij is hij een vogelliefhebber 'pur sang', een echte genieter!

Marlies Noy

Aanplant bomen en winterrogge

Twee hectare nieuwe Maashorstnatuur

Op 21 november hebben twintig vrijwilligers van Stichting Vrijwillig Landschapsbeheer Uden (sVLU) aan de Oschweg in Zeeland circa 45 bomen aangeplant op voormalige landbouwgrond. Ook is winterrogge gezaaid, een voedingsbron voor onder andere Dassen en vogels zoals Geelgorzen. Ben Maathuis, wethouder van de gemeente Landerd, bekeek het resultaat samen met Anke Dielissen, projectleider Maashorst bij ARK Natuurontwikkeling. “Ik ben blij dat deze vrijwilligers zich inzetten om de Maashorst nog mooier te maken” aldus Ben Maathuis.

De grond aan de Oschweg in Zeeland is aangekocht door ARK Natuurontwikkeling. Het perceel sluit aan op natuur die een aantal jaren geleden is gerealiseerd op het voormalige MOB-complex. De verschillende soorten loofbomen zoals Linde, Esdoorn en Kastanje zijn aan de rand van het perceel aan de Oschweg aangeplant. Het zijn boomsoorten die de Maashorst goed kan gebruiken. Met hun bladeren zorgen ze voor een rijkere bosbodem en met kenmerkende plantengroei. Momenteel ontbreken deze soorten in het bos. Door aanplant van een beperkt aantal zaadbomen kunnen de soorten zich op termijn spontaan vestigen in de rest van de Maashorst. Er omheen beschermen doornstruiken de jonge boompjes tegen vraat. De bessen van de vele struiken zijn voedsel voor allerlei vogels. De boompjes bevinden zich in de schil van het natuurgebied Maashorst. In de natuurkern, mag de natuur straks zijn gang gaan en zorgen de Wisent, Tauros en Exmoor pony voor de ontwikkeling van soortenrijke natuur.

Realisatie natuurkern Maashorst

De aankoop en inrichting van deze grond gebeurde in het kader van het ARK-project “realisatie Natuurkern Maashorst”. Samen met de Maashorstgemeenten, Staatsbosbeheer en het waterschap Aa en Maas heeft ARK het afgelopen jaar gewerkt aan één gezamenlijk Inrichting- en Beheerplan (IBeP) voor de hele Maashorst. De inrichting van het perceel aan de Oschweg sluit aan bij de afspraken die in dit IBeP zijn gemaakt.

Maartje van Moll (ARK)

*Links Willem Peters (sVLU),
daarnaast Ben Maathuis (wethouder Landerd)
daarnaast Anke Dielissen (Procesleider bij ARK
Natuurontwikkeling)*

JeugdVogelwacht Uden schildert nestkasten

Afgelopen najaar hebben leden van de Udense JeugdVogelwacht een bezoek gebracht aan Intratuin in Veghel waar ze nestkasten mochten versieren. Bij aankomst kreeg ieder jeugdlid een nestkast aangereikt waarop men naar hartenlust de creatieve kunsten kon loslaten. Alle kleuren van de regenboog mochten daarbij worden gebruikt. Aan het einde van de ochtend werd trots het resultaat aan de fotograaf getoond. De jeugdige leden van Vogelwacht Uden houden iedere derde zaterdag van de maand een activiteitenochtend. Geïnteresseerden zijn van harte welkom.

Onder aanvoering van enkele begeleiders van de Vogelwacht ging de jeugd snel aan de slag met het beschilderen van de nestkastjes. Deze kregen de mooiste kleuren van groen, geel, roze tot pimpelpaars. Halverwege de morgen werd de jeugd getrakteerd op een drankje en een grote koek. De kleurrijke nestkasten, welke gratis werden aangeboden door Intratuin, konden na afloop mee naar huis worden genomen. Het is de bedoeling dat deze kasten in de tuin worden opgehangen, zodat Kool- en Pimpelmezen of zelfs Winterkoninkjes hier gebruik van kunnen maken. Nu dus even afwachten wanneer de eerste bewoners zich aandienen. Volgens de begeleiding was dit een geslaagde actie.

Aanmelden nieuwe leden

Elke derde zaterdag per maand op zaterdagochtend (9.00 tot 12.00 uur) wordt er een jeugdactiviteit georganiseerd. Kinderen, tussen de circa acht en vijftien jaar, kunnen zich daarvoor aanmelden bij de JeugdVogelwacht (de kosten bedragen tien euro per jaar). Een keer op proef meedraaien is geen probleem. Het complete jaarprogramma is terug te vinden op www.vogelwachtuden.nl (klik op Jeugd). Voor aanmelden of meer informatie, neem telefonisch contact op met Peter van de Braak, telefoon: 0413-253586.

JeugdVogelwacht schildert nestkasten

De Heus Voeders legt koppel Slechtvalken in de watten

♣Vogelwerkgroep Oss plaatst kunstnest voor Slechtvalkenpaar op mengvoedersilo♣

Leden van Vogelwerkgroep Oss hebben afgelopen donderdag in samenwerking met Vogelwacht Uden een slechtvalkkast op het dak van De Heus Voeders in Ravenstein (gemeente Oss) aangebracht. Op grote hoogte werd een speciaal daarvoor geconstrueerde nestkast aan de dakrailing van de fabriekstoren bevestigd. Met behulp van de juiste materialen en speciaal klimmateriaal was deze klus binnen een halve dag geklaard. De verwachting is dat de kast begin volgend jaar door het aanwezige koppel Slechtvalken wordt bewoond.

Nadat in 2013 en 2014 een slechtvalkenpaar een vergeefse poging had gedaan op het dak van de fabriekshal van De Heus in Ravenstein, is er nu door Vogelwerkgroep Oss een kunstnest geplaatst op het hoogste punt van de fabriekstoren. Coördinator Berry Setton van Vogelwerkgroep Oss geeft aan dat er vooraf overleg is geweest met de werkgroep Slechtvalk Nederland over de exacte locatie van de te plaatsen slechtvalkkast. “Om te voorkomen dat het koppeltje valken een nest gaat bouwen op of onder de spoorbrug over de Maas of in de verderop gelegen hoogspanningsmasten is voor plaatsing van de nestkast bij de Heus Voeders gekozen”, vertelt Setton. Bedrijfsleider Jan Donkers van het mengvoederbedrijf in Ravenstein is fervent vogelliefhebber en was direct enthousiast. “Hiermee kunnen we iets voor de natuur doen waarbij een bijkomend voordeel is, dat het aantal verwilderde stadsduiven in de omgeving van de silo's wordt verminderd”, aldus Donkers. De laatste jaren gaat het weer wat beter met de populatie Slechtvalken in Nederland. In 2012 zijn ruim 120 broedparen geteld. Het plaatsen van nestkasten op hoge gebouwen heeft daar zeker aan bijgedragen. Op de mediatoren in Haren en de Mortel evenals de CHV-toren (Agrifirm) in Oss en Veghel zijn sinds een aantal jaren Slechtvalken succesvol aanwezig. De kolossale nestkast is door Berry Setton, met hulp van Eric van Dijk van Vogelwacht Uden, binnen enkele avonden in elkaar getimmerd. De gebruikte materialen zijn gesponsord door Houthandel Verstegen in Heesch en de tegels waarop de nestkast staat door J. van den Hurk Grondwerk & Bestrating uit Oss.

Vlnr: Berry Setton, Jan Donkers en Eric van Dijk

Slechtvalk (foto Mark van Els)

Snelste roofvogel ter wereld

De Slechtvalk is een supersnelle jager die zijn prooi met duikvluchten van wel driehonderd kilometer per uur uit de lucht grijpt en op slag doodt. Deze beduchte rover is daarmee de snelst vliegende vogel van de wereld. De Slechtvalk is van oorsprong een rotsbewoner en met zijn krachtig lichaam, lange spitse vleugels en relatief korte staart jaagt hij voornamelijk op vogels. Voor meer informatie kijk op www.werkgroepslechtvalk.nl of per e-mail info@vwgoss.nl.

Peter Noy

Hemelvaartexcursie naar Texel (5 t/m 8 mei 2016)

Het komende voorjaar gaan we voor de 23e keer met een gezellige en grote groep naar het noorden van het land. De eilanden vormen een schitterend decor voor zowel Vogelwachters als IVN-ers. Na een schitterende voorjaarsexcursie in de Biesbosch, waar we het afgelopen jaar met 35 enthousiaste vogelaars zijn geweest, gaan we dit keer naar de luxe en comfortabele Stayokay op het mooie Waddeneiland Texel. Tijdens het Hemelvaartweekend van donderdag 5 t/m zondag 8 mei 2016 hebben we een complete vleugel (40 slaapplekken) van de moderne viersterren accommodatie 'Stayokay' in het pittoreske plaatsje Den Burg afgehuurd.

Voor zowel de ervaren als minder ervaren vogelaars is deze vierdaagse voorjaarsexcursie een aanrader. Het eiland Texel is het meest westelijk gelegen en tevens het grootste van onze Waddeneilanden. Het is vooral geliefd vanwege de veelzijdigheid: strand, duinen, bos, heide en polders; kortom 'Nederland-in-het-klein'. Texel biedt een gevarieerd landschap, een prachtige plantengroei, een rijke vogelstand en zeven gezellige dorpjes. De natuur op Texel is begin mei op zijn mooist; men treft er meer dan honderd vogelsoorten aan, veel bloemen en planten staan al in bloei en de temperatuur kan al zeer aangenaam zijn. Wel een waarschuwing voor nieuwe deelnemers: wie eenmaal met de groep is mee geweest en de sfeer tijdens zo'n excursie heeft geproefd, wil voortaan altijd mee. Meld je op tijd aan voor deze mooie voorjaarsexcursie!

Luxe accommodatie Stayokay Texel

Dit viersterren hostel (240 kamers) ligt centraal op het eiland, op loopafstand van Den Burg. De moderne accommodatie is enkele jaren terug in een unieke bouwstijl neergezet en is ingericht volgens een nieuw interieurconcept. Natuurlijke materialen en rustige kleuren zorgen voor een perfecte ambiance waarin het voor iedereen goed toeven is. Een voordeel van deze locatie is dat de zee, het Wad en de natuurgebieden de Mokbaai, het Ottersaat, de Slufter en de Muy binnen handbereik zijn! Stayokay Texel is een sfeervol hostel, heeft een uitstekend uitrustingsniveau en fungeert als uitvalsbasis voor diverse wandel- en fietstochten. De viersterren sijpelen door in de verzorging van de inwendige mens. Gedurende het Hemelvaartweekend hebben we een aantal luxe kamers gereserveerd waardoor er maximaal veertig personen mee kunnen gaan.

Programma en aanmelding

- Vertrek : Donderdag 5 mei 2016 om 7.45 uur vanaf de Groenhoeve te Uden.
- Terugkomst : Zondag 8 mei 2016 aan het einde van de middag.
- Kosten : De geschatte kosten bedragen € 190,- per persoon.
- Inbegrepen : Verblijf in 'Stayokay Texel' op basis van volpension (3x overnachting, 3x ontbijt, 3x lunchpakket en 3x warme maaltijd), reiskosten Uden-Texel v.v., overtocht auto's Den Helder-Texel v.v. en fiets met versnellingen (3 dagen).
- Aanmelden : Tot uiterlijk 15 februari 2016, bij voorkeur per e-mail: pknoy@hetnet.nl of neem telefonisch contact op met Peter Noy, telefoon: 0413-251691.
- Bevestiging : Alle deelnemers ontvangen medio april a.s. meer informatie (per e-mail) met betrekking tot de voorjaarsexcursie naar Texel (wijze van betalen e.d.).

Laat bij opgave even weten of é

- je bereid bent om naar en van Texel te rijden (vergoeding € 0,15 per km);
- je vegetarisch eten of een speciaal dieet hebt (geen meerprijs).

Informatie over Texel (natuur, verblijf en recreatie) kun je terugvinden op de website www.texel.net. Een bijzonder mooie en interessante site over Texel! Meer gegevens over 'Stayokay Texel' vind je op www.stayokay.com/texel.

Activiteiten werkgroepen Vogelwacht Uden e.o.

HET BESTUUR

Het bestuur verzorgt de algehele coördinatie van de vereniging, zij stimuleert tal van activiteiten en legt contacten met derden. Tevens organiseert het bestuur de ledenactiviteiten, zoals excursies, cursussen en dialezingen. Genoemde activiteiten worden mede uitgevoerd door middel van een aantal werkgroepen, te weten:

WERKGROEP INVENTARISATIE

De werkgroep Inventarisatie organiseert diverse vogeltellingen in de Maashorst. Genoemde inventarisaties hebben tot doel een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de vogelstand in een bepaald gebied. De verkregen informatie wordt ter beschikking gesteld aan het SOVON, Staatsbosbeheer en Gemeentes. Zij gebruiken de informatie ten behoeve van beheersplannen voor de Maashorst en de Wijstgronden.

Coördinator Arend Vermaat, telefoon: 0413-377116

WERKGROEP ZWALUWEN

Sinds 1986 heeft de Vogelwacht een kunstmatige oeverzwaluwenwand op de voormalige grindafgraving 'Hemelrijk' te Volkel (nu Recreatiepark BillyBird). Men houdt zich bezig met de inventarisatie en registratie van de daar broedende oeverzwaluwen. Daarnaast wordt regelmatig onderhoud uitgevoerd aan de oeverzwaluwenwand en observatiehut. Sinds enkele jaren is er ook een natuurlijke broedwand bij de Kleuter aangelegd. Een gratis brochure is verkrijgbaar.

Coördinator Marc Poulussen, telefoon: 0413-274046

WERKGROEP UILEN

Het plaatsen en onderhouden van nestkasten in kerken, boerderijen en schuren is een van de belangrijkste taken van deze werkgroep. Momenteel heeft de werkgroep de beschikking over ca. vijftig kerkuilenkasten, die verdeeld zijn over Uden, Volkel/Odiliapeel en Boekel/Venhorst. Alle broedgegevens worden geregistreerd en aan de betreffende instanties doorgegeven. Daarnaast het geven van advies aan belangstellenden.

Coördinator John Opdam, telefoon: 0413-255179

WERKGROEP NESTKASTEN

Deze werkgroep verschaft nestgelegenheid aan vogels en dan met name holenbroeders, zoals Koolmees, Pimpelmees en Zwarte Mees, Gekraagde Roodstaart, Vliegenvanger etc. Dit gebeurt door diverse soorten nestkasten te maken en op geschikte locaties te bevestigen. Op dit moment heeft de werkgroep het beheer over zo'n zeshonderd nestkasten. Tevens het inventariseren en administreren van broedgevallen.

Coördinator Leo Ballering, telefoon: 0413-368248

WERKGROEP STOOTVOGELS

Naast het inventariseren van een zestal soorten stootvogels, welke in de Maashorst voorkomen, wordt aandacht besteed aan het maken en plaatsen van nestkasten of horsten, alsmede het controleren en registreren ervan. Verder is het doorgeven en assisteren bij het ringen van de jongen ook een taak van de groep. Het betreft hier voornamelijk de Buizerd, Havik, Sperwer, Torenvalk, Wespandief en Boomvalk.

Coördinator William van der Velden, telefoon: 0413-343308

WERKGROEP CLUBBLAD / PUBLICITEIT

Een belangrijk communicatiemiddel binnen de Vogelwacht is 'Het Bruujssel'. Dit clubblad wordt viermaal per jaar uitgebracht in een oplage van ca. 300 exemplaren. Hierin is veel te lezen over de diverse activiteiten binnen de vereniging. Verder verzorgt de werkgroep alle publiciteit rondom de activiteiten die op touw worden gezet. Dit resulteert in diverse berichtgevingen in de dag- en weekbladen, kabelkranten, radio en televisie.

Coördinator Peter Noy, telefoon: 0413-251691

WERKGROEP STICHTING VRIJWILLIG LANDSCHAPSBEHEER UDEN

Deze werkgroep bestaat inmiddels 25 jaar en is sinds december 2013 een zelfstandige stichting geworden. Zij houdt zich bezig met behoud, herstel en ontwikkeling van kleine landschapselementen in de omgeving van Uden. Hiertoe worden o.a. wilgen geknot, elzensingels teruggezet en poelen gegraven. Daarnaast participeert het VLU in de Stichting Udense Kersenboomgaard. Zij onderhoudt daartoe een kersenboomgaard aan de Patrijsweg te Uden.

Coördinator Willem Peters, telefoon: 0413-252529

WERKGROEP JEUGDVOGELWACHT UDEN E.O.

De Jeugdnatuurgroep is een zelfstandige werkgroep binnen Vogelwacht Uden. Zij is bedoeld voor jongeren tussen de pakweg acht en vijftien jaar en heeft als doel de jeugd kennis te laten maken met alle facetten van de natuur. Iedere derde zaterdagmorgen van de maand trekt men het veld in om naar vogels te kijken, bomen te herkennen of paddenstoelen te zoeken. Men tracht het besef en waardering voor de natuur bij de jeugd te vergroten. Zij gaan daarbij 'echt naar buiten'!

Coördinator Peter van de Braak, telefoon: 0413-253586

WERKGROEP SENIOREN

Een actieve groep senioren binnen de Vogelwacht die iedere maandagmorgen in de Maashorst gaat wandelen voor het sociale contact maar ook om van de natuur (flora en fauna) te genieten. Daarnaast wordt assistentie verleend bij het maken van diverse soorten nestkasten en helpt men mee met de verschillende werkgroepen. Ook wordt ondersteuning verleend bij het uitvoeren van inventarisatiewerkzaamheden. De minimum leeftijd voor deelname is 55 jaar.

Coördinator Wil Verbossen, telefoon: 0413-268414

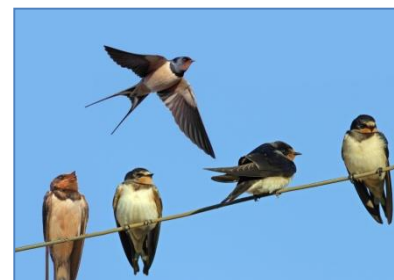
WERKGROEP NATUUR & MILIEU

Een gezamenlijke werkgroep met het IVN-Uden. Het doel van deze werkgroep is om natuur- en milieuplannen van bijvoorbeeld de Gemeente Uden of provincie te toetsen en van commentaar te voorzien. Kansen en bedreigingen op natuurgebied worden besproken en waar nodig actie ondernomen. Daarnaast wordt onder andere flora- en faunaonderzoek verricht in de verschillende natuurgebieden met als doel het geven van beheeradviezen.

Coördinator Joep van Lieshout (a.i.) telefoon: 0413-269153

Doe mee en meld je aan!

*Iedere werkgroep kan wel extra hulp gebruiken. **♂**Vele handen maken immers licht werk! Wanneer je interesse hebt om mee te doen of eerst meer informatie wilt hebben, neem dan telefonisch contact op met de desbetreffende werkgroepcoördinator. Zij staan je graag te woord (alvast bedankt)!*

Bosinventarisaties door leden van de Natuurverenigingen

Auteur: Nico Ettema (IVN Uden)

In het najaar vinden de werkzaamheden plaats in de bossen van Bernheze, Landerd en Uden. Deze werkzaamheden zijn gericht op het omvormen van de bossen in de Maashorst naar natuurbos. Na de inrichting vindt er geen houtoogst meer plaats in tegenstelling tot de bossen buiten de Maashorst. Voorafgaand aan de werkzaamheden moeten volgens de Flora- en Faunawet de bossen geïnventariseerd worden op het voorkomen van beschermde soorten planten en dieren.

Op 15 oktober zijn de leden van de natuurverenigingen uitgenodigd om kennis te nemen van de methode. Er hebben zich tien mensen opgegeven en zijn er drie teams gevormd. In ieder team was tenminste een roofvogelspecialist aanwezig. Na een meeloopochtend in de bossen van Uden zijn de drie teams zelfstandig verder gegaan. De inventarisaties zijn op 18 november jl. voltooid.

De dunningwerkzaamheden zijn het eerst gestart in de bossen van Uden; daarna volgden de bossen van Landerd en eind november zijn de bossen van Bernheze ook klaar. Bij de inventarisatie, die voor een deel buiten de Maashorst hebben plaats gevonden, zijn bijzondere planten en dieren gevonden. In de bossen van Landerd zijn de in Brabant zeldzame rode bosbessen gezien; de salomonszegel en eikvaren doen het goed in de bossen van Bedaf. In de bossen van Bernheze zijn prachtige koningsvarens gevonden. Naast de bekende hopen van de beschermde Rode Bosmieren zijn er in de meeste bossen dassenburchten aangetroffen, die deels door konijnen zijn overgenomen. Opvallend zijn de vele horsten van roofvogels, waaronder die van de Buizerd, Havik en Sperwer. In één perceel werd de horst van de Wespandief aangetroffen, een soort die via een sluiproute naar het nest vliegt en daarom vaak niet wordt gevonden. Door de bomen rondom deze beschermde soorten groen te merken worden ze door de houtoogster gespaard.

Sperwer (foto Mark van Els)

In het komende voorjaar worden in Uden de monumentale, waardevolle en zeldzame bomen geïnventariseerd. In stedelijke omgeving zijn veel bijzondere soorten aangeplant. Om deze te leren herkennen zal er een verkorte bomencursus worden gegeven in de Groenhoeve. Leden van alle verenigingen zijn welkom. In het voorjaar volgt een uitnodiging.

Dassenburcht

Horst van Sperwer

Vogelwacht Winkel

De winkel is er voor leden. Voor elk jaargetijde en elke vogelactiviteit heeft de winkel artikelen, die u zullen aanspreken. Neem nu de kersttijd. Tijd om cadeaus te geven aan uzelf, uw gezinsleden of zelfs de vogels. Hieronder vindt u een kleine selectie. Ziet u iets niet, neem dan gerust contact op met de winkel: winkel@vogelwachtuden.nl of kijk op de website voor een uitgebreider overzicht <http://www.vogelwachtuden.nl/index.php/home/winkel>.

1 Vogelzang van Nederland

Aan 1 piepcursus niet genoeg of wilt u gewoon nog meer vogels aan de hand van hun geluid leren kennen? Nu is er een uitstekend boek voor vogelzang in Nederland van Dick de Vos en Luc de Meersman. Prettig geschreven en erg overzichtelijk.

*Bij voldoende interesse kunnen we een ledenprijs bedingen van: **ú 25,00**.*

2 T-shirt Vogelwacht Uden

Met dit T-shirt in navy blue en officieel logo van de Vogelwacht Uden kunt u voor de dag komen. Zowel verkrijgbaar in heren- als damesmodel. Als u uw gewenste maat doorgeeft, hijsen wij u in dit jaloersmakende T-shirt.

*Ledenprijs: **ú 15,00***

3 Vogels van Europa ANWB

De klassieker voor het herkennen van vogels in Europa. Deze gids mag in uw boekenkast niet ontbreken. Alle Europese vogels staan erin. In de tekeningen staat aangegeven waar u voor de herkenning op moet letten. Hangt uw oude exemplaar al aan de binddraad, denk dan eens aan vervanging met de laatste editie.

*Ledenprijs: **ú 25,00***

4 Vogelvoer

Meer Groenlingen, Koolmezen, Ringmussen, Kepen, Pimpelmezen of zelfs spechten in uw tuin. Andere vogelwachtleden melden deze successen. Hun geheim? Met het speciale voer van de VWU bent u verzekerd van veel verschillende gasten in uw tuin.

*Ledenprijs: **ú 1,80 per kg** (in zakken van 1 kg of 2,5 kg)*

Tip:

Heeft u een suggestie voor een artikel waar veel leden van de vogelwacht plezier van kunnen hebben? Laat van u horen. Wij gaan graag aan de slag met suggesties van u.

De winkel bevindt zich fysiek bij:

Koos Doorten
Kruisstraat 13,
5388 CH Nistelrode
Telefoon: 0412-650180

Wist u dat:

U altijd boeken kunt bestellen bij de winkel. Bijvoorbeeld van uw vakantiebestemming, over fotografie of speciale vogelsoorten.

Tip!

De winkel staat open voor suggesties van leden over artikelen, die in het assortiment opgenomen kunnen worden.

De Vogelwachtwinkel bevindt zich fysiek bij:

Koos Doorten

Kruisstraat 13, 5388 CH Nistelrode

Telefoon: 0412-650180

Foto Rooijmans

www.fotorooijmans.nl

Markt 10 - 6021CD - Budel

tel. 0495-494890

h.rooijmans1@chello.nl

Al vele jaren zijn wij het adres voor Swarovski verrekijkers, Spottingscopes en toebehoren.

Met gedegen advies en eindeloos geduld staan we u terzijde in uw keuze voor het juiste Swarovski produkt.

Een produkt dat beschouwd mag worden als de "Rolls Royce" onder de optiek. De "EL-serie" bijvoorbeeld wordt op 140 punten op kwaliteit gecontroleerd. Daardoor ontstaat een produkt waarop met een gerust hart 30 jaar garantie wordt gegeven (10 jaar bij spotting scopes)

SWAROVSKI

SWAROVSKI OPTIK DIGISCOPING

Dankzij de DCA, DCB en TLS800 gaat voor u de fascinerende wereld van SUPER-TELE-FOTOGRAFIE open.

Met gemak haalt u uw moeizaam te benaderen object 40,...50,...60 maal dichterbij. Vogels en wild fotograferen was nog nooit zo gemakkelijk.

Met 30 jaar ervaring in fotografie kunnen wij u uiteraard een schat aan informatie en adviezen verstrekken, waardoor goede resultaten meteen haalbaar zijn.

Het assortiment van Swarovski omvat meer dan 25 kijkers en telescopen.

Nobru
TECHNISCH PERSONEEL BV

Dé specialist voor technische functies

- **Opdrachtgevers** kunnen vacature(s) voorleggen aan Nobru waarna zij zich toelegt op het, binnen de gestelde termijn en budget, adequaat vervullen van de personeelsbehoefte.
- **Werkzoekenden** met een technische of technisch/commerciële achtergrond kunnen bij Nobru terecht voor advies en bemiddeling naar een duurzame baan bij een van haar opdrachtgevers.

De belangrijkste vakgebieden waarbinnen Nobru Technisch Personeel werkzaam is, zijn:
Elektrotechniek, Werktuigbouwkunde, Bouwkunde en Civiele Techniek.

Nobru Technisch Personeel B.V.
Rondweg 73 (Poort van Uden)
Postbus 73
5400 AB Uden

Telefoon: 0413-243610
Fax: 0413-243615
E-mail: info@nobru.nl
Internet: www.nobru.nl

**HONDEN & KATTEN
SPECIAALZAAK
UDEN**

Gratis bezorgservice in Uden, Oss, Veghel, Nijmegen, Wijchen en omgeving!

Onder andere in ons assortiment:

20 kg Senior krokant:	€ 34,00
20 kg Krokante brok:	€ 25,30
20 kg Superieur Kip & Rijst (Premium):	€ 31,50
20 kg Superieur Puppy brokjes:	€ 40,75
15 kg Superieur Lam & Rijst (hypoallergeen):	€ 27,75
20 kg Sensitive No Grain (hypoallergeen):	€ 43,30
10 kg 6-Mix kattenbrokjes:	€ 19,90

en vele andere soorten; ook alles in 10 kg verpakkingen

U bent ook van harte welkom in onze winkel:
Honden & Katten Speciaalzaak 4FEEDT
Volkelseweg 26 - 5405 NA Uden

**premium honden en katten voeders,
ZO'N KWALITEIT; ZO VOORDELIG !!**

**Meer informatie en VOORDELIG online-shoppen (> 1.000 artikelen):
www.4feedt.nl Of vraag een folder aan: 0413-266 398**

Ideeën nodig voor in en om het huis?

Kom eens kijken en vraag advies én alles voor een voordelige prijs

 OOK VOOR TUINONTWERP, AANLEG EN ONDERHOUD

U zoekt een goede hovenier?

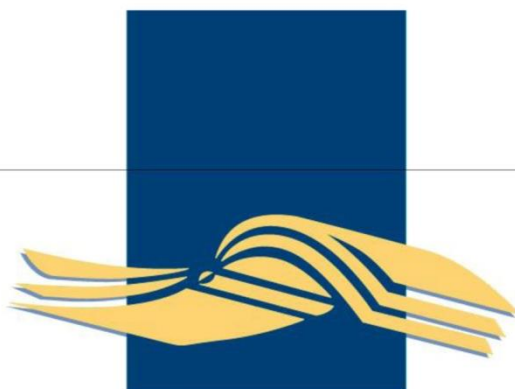
Die zijn vak verstaat en kennis van zaken heeft?

Laten we kennismaken!

Kijk ook eens op onze site.

GOORKENSWEG 1 - 5405 BV UDEN - 0413- 26 10 78 - INFO@DEKLEUTER.NL - WWW.DEKLEUTER.NL

Voor boeken en tijdschriften gaat u naar:

Boekhandel Bert van der Heijden

Mondriaanplein 12, 5401 HX UDEN

Telefoon: 0413-260907

Internet: www.libris.nl

E-mail: bertheijden@libris.nl

Bolk & De Bekker
ACCOUNTANTS ADVISEURS

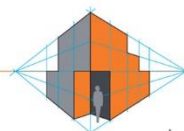
Ons team van bedrijfsadviseurs staat voor u klaar!

Kwaliteit, Vertrouwen & Betrokkenheid

Velmolenweg 50 5404 LD Uden 0413-268343 uden@bolkendebekker.nl	Saffierborch 26 5241 LN Rosmalen 073-6422695 rosmalen@bolkendebekker.nl
---	--

www.bolkendebekker.nl

mickers architectuur

..... bij Lamber Mickers
krijg je mooi de ruimte

www.architectmickers.nl

Thuis in wonen

Atriensis B.V.
Zernikestraat 17
Postbus 842
5600 AV Eindhoven
Telefoon: 040-2367859
Fax: 040-2364278

E-mail: info@atriensis.nl
Website: www.atriensis.nl

Th. Peters Machinale Timmerwerken

Het juiste adres voor kozijnen en trappen

Eisenhowerweg 22
5466 AC VEGHEL
Tel.: 0413-377744
Fax: 0413-354755

*Wij bieden u
met zekerheid
het beste
rundvlees uit
Nederland*

Drossaard 12, 5403 ET Uden
tel. 0413-267354
www.knobboutslager.nl

- Loonbedrijf**
- Transport**
- Opzetstation**

Duifhuizerweg 8
5406 TB Uden
Tel 0413 363785
Fax 0413 342047
info@kanters-bedrijven.nl
www.kanters-bedrijven.nl

**Echte foto speciaalzaak met
internet prijzen**

Marktstraat 10 - Uden
Telefoon: 0413-263695
E-mail: verkoop@fotodevakman.nl

**Deskundig
advies
lage
prijzen**

www.fotodevakman.nl
voor wie goedkoop een camera wil kopen....

wim de wilt
tweewielers

Tweewielers Wim de Wilt v.o.f.
Kerkstraat 4, 5401 BE UDEN

Telefoon: 0413-262620
Telefax: 0413-255560
E-mail:
tweewielerswimdewilt@gmail.com

snijders metaal

IJZERWAREN
GEREEDSCHAPPEN
METALEN

Kapelstraat 1
5401 EC UDEN
Tel. 0413-262780

**Een vertrouwd adres
voor al uw verzekeringen**

Velmolenweg 87, Uden • Telefoon: (0413) 330999
E-mail: info@debruin.nl • Internet: www.debruin.nl

HONDEN WASSERETTE IN ZEELAND

UNIEK IN DEZE REGIO!
DE HONDENWASSERETTE, DE PERFECTE
OPLOSSING VOOR IEDERE HONDENBEZITTER.
UW HOND WASSEN MET SHAMPOO,
ANTIVLOOIEN/TEKEN BEHANDELING EN
DAARNA DROOGFÖHNEN.
ALLES IN ÉÉN MOEITE EN GEEN ROMMEL
EN NATTIGHEID IN UW BADKAMER.
U KUNT 7 DAGEN PER WEEK TERECHT.

WILLEMSSEN
TUIN- EN PARKMACHINES
TANKSTATION
HONDENWASSERETTE

Kerkstraat 117
5411 CK Zeeland Nbr
Tel (0486) 45 21 15 www.tonnywillemsen.nl

WILLEMSSEN
TUIN- EN PARKMACHINES
TANKSTATION
HONDENWASSERETTE

Kerkstraat 117 - 5411 CK Zeeland Nbr - Tel (0486) 45 21 15 - www.tonnywillemsen.nl

- Verkoop van tuin- en parkmachines
 - Tuingereedschap
 - Berekening benodigdheden
 - Reparatie van tuin- en parkmachines
 - Slijpen van houtbewerking-gereedschap,
 - Veetondeuses scharen, messen, etc.
 - Levering en verkoop Shell/campinggas
 - Levering en verkoop petroleum/gasolie
 - 24uur Tamoil tankservice
- Altijd tanken via de betaalautomaat met 'n
bank/giro- of andere betaalcad

Graag tot ziens!

Openingstijden: Ma gesloten | Di t/m Do 8.00 - 18.00 uur | Vrij 8.00 - 20.00 uur | Za 9.00 - 16.00 uur

Hallo JUMBO

**"DE BESTE SUPERMARKT
VAN BRABANT"**

Jumbo, Roland de Laak

Drossaard 14-18

5403 ET UDEN

Telefoon: 0413-267837

COCK ULAND

de fietsenwinkel

Drossaard 47

5403 ES Uden

Tel. 0413-267088

**Hans van den Heuvel
Machinale Timmerwerken**

*Voor al uw binnen- en
buitendeuren*

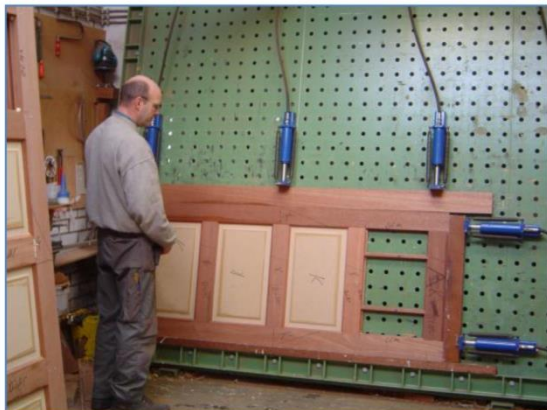
Leurke 2A

5427 EE BOEKEL

Tel.: 0492-323861

Fax: 0492-324013

Website: www.heuveldeur.nl

**Kom kijken,
ontdekken én spelen**

KINDERBOERDERIJ UDEN

**Artillerieweg 3, 5403 PB UDEN
tel : 0413 - 250047**

Open: ma- vrij vanaf 11 uur.

za en zo vanaf 13.30 uur.

Sluiting : zomer 17.00 uur.

Winter 16.30 uur.

www.kinderboerderij-uden.nl

